

Janne Lehtonen

MORAALINEN JÄRJESTYS JA LUOKAN TEKEMINEN
Internetkeskustelujen puhettavat perussuomalaisten äänestäjistä

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Maaliskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Janne Lehtonen: Moraalinen järjestys ja luokan tekeminen: internetkeskustelujen puhetavat perussuomalaisten äänestäjistä
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Maaliskuu 2020

Tutkin opinnäytetyössäni julkisia puhetapoja perussuomalaisten äänestäjistä luokan tekemisen näkökulmasta. Olen kiinnostunut, miten perussuomalaisten äänestäjiin liitettävää häpeää ja moraalista arvottomuutta rakennetaan, ja millä tavoin nämä puhetavat voivat tulla myös haastetuiksi.

Käytän Skeggsin ajatteluun pohjaavaa luokkakäsitystä työni teoreettisena viitekehystenä ja esitän, että perussuomalaisten äänestäjiä koskevan häpeän ja moraalisen arvottomuuden tuottamista on mielekästä tarkastella luokan tekemisenä. Ymmärrän yhteiskuntaluokat prosessuaalisina ja monipaikkaisina erilaisten eriarvoisuuksien risteyminä, eli työssäni eriarvoisuus, häpeä ja tunnustus sekä erilaiset käytettävissä olevat pääomat kietoutuvat yhteen luokan käsitteessä.

Teen tutkielmassani kriittistä diskurssianalyysia suosituilta internetfoorumilta keräämistäni julkisista keskusteluista, joissa selitetään ja arvotetaan perussuomalaisten äänestämistä ja äänestäjiä. Tarkastelen, miten representaatiot perussuomalaisten äänestäjistä tuottavat moraalisia hierarkioita, tunnustusta tai sen puutetta, oikeanlaista minuutta sekä kunnollista kansalaisuutta. Samalla olen kiinnostunut vallasta, representaatioista käytävistä kamppailuista ja poliittisuudesta. Menetelmäni pohjaa käsitykseen todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta sekä Foucault'n ajatteluun vallan, tiedon ja diskurssien yhteenkietoutumisesta.

Olen järjestänyt aineistoni neljään kategoriaan suhteessa representaatioihin perussuomalaisten äänestämistä ja äänestäjistä: (1) työväenluokkaiset representaatiot ja moraalinen arvottomuus, (2) äänestäjäkuvan laajennukset, (3) järjen ääni, muutos politiikkaan ja (4) haukutut ja sensuroidut.

Ensimmäisen kategorian representaatiot uusintavat nähdäkseni osuvasti Skeggsin ajattelussa esiin nostettuja perinteisiä työväenluokkaan liitettyjä ja sen moraalista arvottomuutta tuottavia määreitä. Näiden representaatioiden mukaan perussuomalaisten äänestäjä on siis yksinkertainen ja vähä-älyinen, huonosti menestynyt, takapajuinen tai epämoderni, rasistinen, väkivaltainen rikollinen, huonokäyttöinen tai omaa etuaan ymmärtämätön.

Toisaalta nämä moraalista arvottomuutta tuottavat representaatiot tulevat aineistossa myös haastetuiksi. Ensinnäkin representoidaan, että perussuomalaisten äänestäjät voivat olla myös korkeasti koulutettuja ja menestyneitä, ja toiseksi perussuomalaiset esitetään politiikassa järjen äänenä ja yksinkertaisesti ainoana järkevänä vaihtoehtona. Kolmanneksi aineistossa kuvataan perussuomalaisten julkista pilkkaamista ja nöyryytystä, mikä voi olla myös syy heidän äänestämiseensä.

Erilaiset representaatiot perussuomalaisten äänestäjistä eivät keskustele aineistossa juurikaan suoraan keskenään, mutta tulkintani mukaan ne politisoituvat ennen kaikkea pyrkimällä määrittelemään järkeä ja järkevää toimintaa. Järjestä muodostuu näin tyhjä merkitysijä, eli merkityskamppailujen kohde.

Avainsanat: Luokka, Luokan tekeminen, tunnustus, moraalinen arvottomuus, kriittinen diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen taustaa	5
2.1 Kysymyksenasettelu	5
2.2 Luokan tekeminen aiemmassa tutkimuksessa	6
3 Luokan tekemisen teoreettinen viitekehys	7
3.1 Häpeä ja tunnustus.....	8
3.2 Luokan monipaikkaisuus ja prosessuaalisuus.....	9
3.3 Luokkien nimeäminen	10
4 Empiirinen tutkimus	12
4.1 Keskustelufoorumiaineisto	12
4.2 Kriittinen diskurssianalyysi.....	13
4.3 Tutkimuksen haasteista ja etiikasta.....	15
5 Representaatiot perussuomalaisten äänestäjistä.....	17
5.1 Työväenluokkaiset representaatiot ja moraalinen arvottomuus.....	19
5.2 Äänestäjäkuvan laajennukset	23
5.3 Järjen ääni politiikassa	25
5.4 Haukutut ja sensuroidut	26
6 Johtopäätökset	28
7 Lähteet	33

1 Johdanto

Eduskuntavaalien 2019 jälkeen toukokuussa Me naiset julkaisi jutun vaalihäpeästä. Jutussa haastateltu 34-vuotias nainen kertoo, ettei ole kehdannut tunnustaa julkisesti äänestäneensä perussuomalaisia, koska se on niin vahvasti ”junttipuolue”. Perussuomalaisten äänestäjänä leimautuukin haastateltavan mukaan helposti ”juntiksi”. Mielenkiintoista on, miten jutussa perussuomalaisten käsitteellistäminen takapajuisena puolueena ei näyttäisi vaativan erityistä selitystä tai taustoitusta, vaan lukijan odotetaan jakavan kulttuurisen ymmärryksen aiheesta. Toisin sanoen puhetapa perussuomalaisista ”junttipuolueena” vaikuttaa tulevan helposti tunnistetuksi, oli asiasta tai puolueen tavoitteista samaa mieltä tai ei.

Jaettu kulttuurinen ymmärrys perussuomalaisista takapajuisena ja huono-osaisten puolueena on kiinnostava, ja näyttäisi tulevan paitsi vahvistetuksi, myös haastetuksi erilaisissa valta- ja vastavirtamedioissa. Esimerkiksi Yle uutisoi huhtikuussa 2019, miten perussuomalaisten kannattaja ei olekaan välttämättä osa ”unohdettua kansaa”, ja toisaalta perussuomalaisten oma äänenkannattaja Suomen uutiset (2019) kertoo, miten myös yhä useampi korkeakoulutettu äänestää perussuomalaisia. Näissä jutuissa yhtäältä laajennetaan perussuomalaisia äänestävien representaatioita, mutta samalla ne tulevat vahvistaneeksi yleisen oletuksen työväenluokkaisesta, matalasti koulutetusta tai elämässään huonosti menestyneestä perussuomalaisten äänestäjästä.

Puhetavat perussuomalaisten kannattajista takapajuisina, epäonnistujina tai rasisteina eivät ole tietenkään kovin imartelevia. Samalla on hyvä huomioida, miten ne voivat ottaa kantaa ja asettua vastustamaan esimerkiksi internetkirjoittelujen rassistisia äänenpainoja, jotka ovat paitsi rakentaneet osaltaan perussuomalaisten kannatuspohjaa, myös normalisoineet äärioikeistolaisia puhetapoja sekä väkivaltaa (Mäkinen 2016, 247–248). Väkivaltaisista polttopulloiskuista tai rassistisesta puheesta ei mielestäni tarvitsekaan olla positiivista sanottavaa, mutta sosiologisesti tarkasteltuna puhetapoja perussuomalaisten äänestäjistä voi tarkastella laajemmin kuin vain poliittisina tekoina rasismia vastaan, saati satunnaisena negatiivisena puheena: nimittäin yhteiskuntaluokan näkökulmasta.

Tutkin opinnäytetyössäni, miten ja millaisin keinoin puhetavat perussuomalaisten äänestäjistä rakentavat häpeää ja moraalista arvottomuutta. Teen diskurssianalyysia julkisista internetkeskusteluista, joissa selitetään ja arvioidaan perussuomalaisten äänestämistä ja äänestäjiä. Käytän elettyä yhteiskuntaluokkaa käsitteellistämään ja järjestämään näitä julkisia diskursseja ja esitän, että perussuomalaisten äänestäjiä koskevan häpeän ja moraalisen arvottomuuden tuottamista on mielekästä tarkastella luokan tekemisenä.

Käsitykseni yhteiskuntaluokista pohjaavat Beverley Skeggsin luokkateoriaan. Skeggs (2014/2004) kuvaa luokan tekemistä taloudellisina, symbolisina ja moraalisisina arvontuotantoina ja vaihtosuhteina, joissa keskiluokalla on pääsy määrittelemään mikä on hyvää ja arvokasta, ja työväenluokka asettuu tätä vasten toiseksi, eli edustamaan muun muassa kohtuuttomuutta, takapajuisuutta ja jämähtämistä – toisin sanoen kaikkea arvotonta. Skeggsin mukaan oikeanlaisesta kansalaisuudesta onkin tullut keskiluokkaista, modernia ja yksilöllistä, kun taas epämodernia edustavat passiiviset, rasistiset ja paikoilleen jääneet alemmat yhteiskuntaluokat (Skeggs 2005, 57–58).

Yllä mainitsemissani Me naisten jutussa haastateltava jatkaa äänestäneensä perussuomalaisia osin juuri heihin kohdistuneen negatiivisen ja ylimielisen suhtautumisen vuoksi. Ulossulkevalla luokan tuottamisella, väärinäänestämisen artikuloinnilla tai tyhmäksi leimaamisella voi olla siis myös poliittista vaikutusta. Näihin poliittisiin kausaliitteihin en voi tämän työn puitteissa paneutua, mutta ne painottavat aiheeni tärkeyttä ja ajankohtaisuutta. Tätä kirjoittaessa perussuomalaiset on kannatusmittauksissa pysytellyt koko eduskuntavaalien jälkeisen ajan Suomen suosituimpana puolueena (Helsingin Sanomat 2019).

Lähden liikkeelle tutkimuskysymyksestäni sekä valottamalla tutkimukseni taustaa. Esittelen kaksi kansainvälistä esimerkkiä vaalien jälkeisistä julkisista diskursseista luokan tekemisen ja häpeän näkökulmista, sekä luokan tekemisen tutkimusta suomalaisessa kontekstissa. Seuraavaksi avaen teoreettista viitekehystäni ja pohdin luokkaa ja luokan tekemisen käsitteellistämistä tarkemmin, minkä jälkeen kuvaan aineistoani ja kriittistä diskurssianalyysia. Lopuksi esitän, miten olen kategorisoinut ja analysoinut aineistoani, ja mitä tästä kaikesta voisi päätellä.

2 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen taustaa

2.1 Kysymyksenasettelu

Tarkastelen opinnäytetyössäni, miten perussuomalaisten äänestäjiä koskevissa julkisissa diskursseissa luokan tekeminen tapahtuu, ja mitä kaikkea se voisi tarkoittaa. Minua kiinnostaa, miten yhteiskuntaluokkaa olisi mielekästä hahmottaa ja määritellä, miten luokka tulee puhetoissa perussuomalaisten äänestäjistä uusinnetuksi, sekä puhutaanko luokasta suoraan vai epäsuorasti. Tarkastelen myös, näyttäytykö luokan tekeminen poliittisena, eli miten se tulee haastetuksi ja kamppailun alaiseksi. Puhetavat perussuomalaisten äänestäjistä voi nähdä osana laajempaa yhteiskunnallista luokan ja eriarvoisuuden tuotantoa nimenomaan moraalisen ja symbolisen arvon kautta. Ne luovat siis moraalisesti hierarkkisia kunnollisen ja epäkunnollisen kansalaisuuden malleja.

Kandidaatintyöni tutkimuskysymys on: *miten puhuvat perussuomalaisten äänestäjistä tuottavat moraalista arvottomuutta ja luokkaa, ja miten nämä puhuvat tulevat haastetuiksi*. Käytän luokan tekemistä käsitteellistämään ja järjestämään tutkimustyötäni. Seuraavaksi esittelen lyhyesti tutkimukseni taustaa aiemman tutkimuksen kautta.

2.2 Luokan tekeminen aiemmassa tutkimuksessa

Aihettani ei ole käsittäkseni tutkittu Suomessa aiemmin. Perussuomalaismielisten puhetta on kyllä tutkittu rasistisena ulossulkemisena ja täten myös luokan tekemisenä (Mäkinen 2016), ja toisaalta esimerkiksi sukupuolen ja sukupuolittuneen väkivallan näkökulmasta (Saresma 2017). Lisäksi perussuomalaisen puolueen nousua poliittiselle kartalle on ilmiönä käsitteellistetty ja pohdittu laajasti populismina niin julkisissa kuin akateemisissa keskusteluissa. Kuitenkaan puhetapoja perussuomalaisten äänestäjistä ei ole suomalaisessa tutkimuksessa kytketty moraaliseen ja ulossulkevaan luokan tekemiseen. Muualta maailmasta voidaan kuitenkin löytää esimerkkejä, jotka luovat mielenkiintoista taustaa aiheeni tutkimukselle. Seuraavaksi valotan vuoden 2016 Yhdysvaltojen presidentinvaalien ja Britannian Brexit-äänestyksen julkisia ”jälkipelejä” ja luokan tuottamista.

Sekä Britanniassa Brexit-äänestyksen että Yhdysvalloissa vuoden 2016 presidentinvaalien jälkeen syntyi laaja julkinen tarve kommentoida ja selittää, miten vaalien shokeeraavat tulokset olivat mahdollisia. Kommentaareissa keskeiseksi selittäjäksi niin Britanniassa kuin Yhdysvalloissa nousi yhteiskunnan kehityksestä pudonnut (left-behind) työväenluokka, jonka ”vääränlaista” äänestyskäyttäytymistä selitettiin abstraktien ja moraalista alemmuutta tuottavien määreiden kuten vihaisuuden (anger) ja apatian (apathy) avulla. (Bhambra 2017; Mckenzie 2017ab; Walley 2017.) Työväenluokka representoitiin molemmissa tapauksissa tyhmänä, omaa etuaan vastaan äänestävänä sekä holtittomana (reckless), eli epäluotettavana ja moraalittomana, ja toisaalta työväenluokka nimettiin julkisuudessa rasistiseksi, globalisaation vastaiseksi ja ksenofobiseksi, mikä oli omiaan tuottamaan julkista häpeää (Mckenzie 2017a; McQuarrie 2017, Walley 2017).

Samaan aikaan tiedetään, että sekä Britanniassa että Yhdysvalloissa keskiluokka oli työväenluokkaa merkittävämmän EU:sta eroamisen ja Trumpin takana (Bhambra 2017; Walley 2017). Kuitenkin julkisissa keskusteluissa nimenomaan työväenluokka muodostui ongelmalliseksi ja kauhisteltavaksi (Mckenzie 2017b), mikä on uusintanut ja vahvistanut historiallisia työväenluokan representaatioita moraalittomana, holtittomana ja epämodernina (Skeggs 2005, 2014; Mckenzie 2017ab).

Tätä kansainvälistä taustaa vasten on mielenkiintoista tarkastella, millä tavoilla luokan tekeminen on ilmennyt suomalaisessa tutkimuksessa. Aihettani lähelle tulee Kolehmaisén (2017) tutkimus ”white

thrash” käsitteen käytöstä ja määrittelystä suomalaisilla keskustelufoorumeilla. Kolehmainen (em.) osoittaa, että luokan tuottamisen mallit ovat suuressa määrin globaalisti kiertävää (circulating) kulttuuria, ja suomalaisessa kontekstissa toistui kansainvälisissä tutkimuksissa tunnistetut luokan tuottamisen tavat – joskin myös joitakin erityispiirteitä löytyy. Yhteenvedon voidaan sanoa, että luokka ja luokan tekeminen ovat sekä kansainvälisesti että Suomessa ajankohtaisia ja relevantteja tutkimuskohteita ja yhteiskunnan käsitteellistämisen tapoja.

Oma tutkimukseni käsittelee paitsi luokan tekemistä suomalaisessa kontekstissa Kolehmaisen tutkimuksen tapaan, myös vaalien ympärillä käytävää keskustelua äänestyskäyttäytymisestä ja ”väärinäänestamisestä”, kuten analyysit Britannian ja Yhdysvaltojen vuoden 2016 vaalien jälkikeskusteluista. Toisin kuin Britannian ja Yhdysvaltojen esimerkeissä, vuonna 2019 puhutavat perussuomalaisten äänestäjistä eivät luultavimmin sisällä vastaavia shokkireaktion elementtejä. Perussuomalaiset ovat olleet merkittävä ja vakiintunut osa suomalaista puoluekenttää vuoden 2011 ”jytkyvaaleista” lähtien, eikä vuoden 2019 vaaleissa tai niiden alla ole tapahtunut mitään shokeeraavaksi yltävää muutosta, mikä on tärkeää ottaa huomioon. Joka tapauksessa on mielenkiintoista, miten puhutavat ”väärinäänestamisestä” ja julkinen häpeä tulevat toistetuiksi perussuomalaisten äänestäjiä koskevilla representaatioilla.

Yhteenvedon olen aiemman tutkimuksen pohjalta kiinnostunut, miten puhutavoissa perussuomalaisten äänestäjistä uusintuvat luokan tekemisen ja moraalisen arvottomuuden elementit, jotka ovat yhtäältä toistuneet maailmalla shokkivaalien äänestystuloksia tulkittaessa ja selitettäessä, ja toisaalta tulleet tuotetuiksi ja uusintetuiksi myös Suomessa erilaisissa luokan tekemisen tavoissa.

3 Luokan tekemisen teoreettinen viitekehys

Avaan seuraavaksi tutkielmani teoreettista viitekehystä ja määrittelen sekä perustelen valitsemani luokan käsitteellistämisen tapaa. Aluksi haluan todeta, ettei yhteiskuntaluokka liene sosiologisen tutkimuksen yksinkertaisimpia kohteita monesta syystä. Luokka on monitahoinen, ei yksiselitteisesti määriteltävissä, vaikeasti osoitettava, ja lisäksi ihmisten omat luokkaidentifikaatiot näyttäisivät olevan vaihtelevia tai ristiriitaisiakin (Anttila ym. 2016, 11–12). Etenkin 1980- ja 1990-luvuilla on puhuttu jopa luokkien katoamisesta ja korvautumisesta keskiluokkaisilla, vapailla ja refleksiivisillä yksilöillä (Kauranen & Lahikainen 2016, 46; Mckenzie 2017b; Skeggs 2014).

Puhe luokan katoamisesta ei kuitenkaan ole hedelmällinen lähestymistapa. Ensinnäkin yhteiskuntaluokat näyttäisivät vaikuttavan yksilön elämään ja kokemuksiin, vaikkei luokka-asemaa itse tunnistaikaan (Kauranen & Lahikainen 2016, 62), ja toiseksi uutta suomalaista lähiötutkimusta tarkastelemalla rakenteellinen ja siten periytyväkin eriarvoisuus ei ole kadonnut mihinkään

(Junnilainen 2019; Luhtakallio & Mustranta 2017). Lisäksi puhetta luokan katoamisesta voidaan tulkita akateemisen etuoikeutetun position tunnistamattomuutena, ja siten oman kokemuksen yleistämisenä koskemaan kaikkia (Skeggs 2014, 111–112), jolloin luokkaa nähdäkseen uusinnetaan asettamalla keskiluokkaista, eteenpäinpyrkivää, kehittyvää ja joustavaa minuutta moraaliseksi ihanteeksi, johon kaikilla ei kuitenkaan ole yhtäläistä pääsyä.

Lähden teoriaosuudessaani liikkeelle *häpeän* käsitteestä, ja pyrin rakentamaan mielekästä teoreettista viitekehystä luokan, häpeän ja moraalisen arvottomuuden tuottamiselle *tunnustuksen* sekä oikeanlaisen *minuuden* käsitteiden avulla. Tämän jälkeen hahmotan yhteiskuntaluokkien *monipaikkaisuutta* ja *prosessuaalisuutta*. Lopuksi pohdin vielä yhteiskuntaluokkien rajanvetoja ja *nimeämistä*.

3.1 Häpeä ja tunnustus

Koko tutkimusaiheeni on lähtenyt liikkeelle vaalihäpeästä ja julkisuudessa representoidusta ”vääriäänestämisestä”. Työni kannalta on tärkeää tarkastella, miten luokateoriassa *häpeä* asettuu osaksi luokan tekemistä. Sayerin mukaan *häpeä* on merkittävä voima luokan tekemisessä ja elämisessä, ja sillä on ihmistä niin sisäisesti kuin ulkoisestikin ohjaavaa voimaa (Sayer 2005). Eletyissä yhteiskuntaluokissa epäreilouden, epäoikeudenmukaisuuden ja ulossulkemisen tunteet näyttäisivätkin toistuvan empiirisissä tutkimuksissa (Mckenzie 2017b). *Tunnustus* (recognition), eli mahdollisuus tavoitella tunnustusta ja tulla tunnustetuksi näyttäisikin kietoutuvan *häpeän* sekä moniulotteisesti ymmärretyn yhteiskuntaluokan ympärille, kun tunnustuksen puute on omiaan tuottamaan häpeän tunteita.

Sayerin mukaan moraaliset normit asettuvat universaaleiksi vaateiksi (Sayer 2005), ja siten *tunnustetuksi* tuleminen on kaikille yhtäläinen tarve luokasta riippumatta. Yhteiskuntaluokat tulevat kuitenkin todeksi muun ohella mahdollisuuksien eriarvoisuutena tavoitella ja saada osakseen tätä tunnustusta, mikä samalla kytkeytyy oleellisesti resurssien tai pääomien epätasaiseen jakautumiseen (em.). Niin kutsutut alemmat yhteiskuntaluokat voivat paitsi omistaa vähän tai ei lainkaan resursseja, myös pitää hallussaan vääränlaista symbolista pääomaa, jolla ei ole arvoa heidän välittömän elinpiirinsä ulkopuolella (Mckenzie 2017b; Skeggs 2014, 53). Näin moraalisesti arvottomiksi asetetut ryhmät eivät tule tunnustetuiksi, ja niiden toiminta näyttäytyy esimerkiksi ”liikuttavana” puuhasteluna (Luhtakallio & Mustranta 2017, 88). Saman tyyppiset mekanismit nähdäkseen mahdollistavat julkiset diskurssit vääränlaisista tai moraalittomista äänestäjistä.

Häpeä ja *tunnustus* kytkeytyvät vielä oikeanlaisen *minuuden* käsitteeseen. Pääsy määrittelemään oikeanlaista *minuutta* ja erilaisten minuuksien mahdollisuudet ja liikkumatilat ovat merkittävä osa

luokan tekemistä ja elämistä. Tämä näkyy luokkasuhteiden patologisoimisena yksilöiden ongelmiksi (Skeggs 2014), mistä hyvänä esimerkkinä toimivat puhetavat ”sisäisestä sankaruudesta” (Ojajärvi ym. 2016, 34–35), sekä ihmisten luokittelu ”hyödyttömiksi” tai ”ylijäämäksi” (residuum), mihin liittyvät kauempaakin historiasta tutut diskurssit kunniallisesta ja kunniaattomasta työväenluokasta (Skeggs 2014, 90; Mckenzie 2017b). Työväenluokkainen minuus myös pakotetaan kertomaan itsensä tämän annetun kunniaattomuuden käsikirjoituksen mukaisesti (Skeggs 2014, 225–233), ja samalla ulospääsy kunniaattomuudesta voi tapahtua vain ”puhdistautumalla”, eli omaksumalla keskiluokkaisen minuuden (Launis, Bergroth & Anttila 2016, 153).

Moraalitonta ja patologisoitua, *häpeän* kohteeksi asetettua ja *tunnustamatonta* työväenluokkaista *minuutta* vastaan asettuu keskiluokkainen minuus, jonka ominaisuuksia ovat liikkuvuus, modernius ja jatkuva itsensä kehittäminen (Skeggs 2014). Luokan kiteytyminen minuuteen aiheuttaa luokkapuheen pelkistymistä puheeksi vääränlaisista ihmisistä ja heidän muuttamisestansa oikeanlaisiksi kansalaisiksi (Junnilainen 2019, 244, 257; Luhtakallio & Mustranta 2017, 35). Luokkasuhteiden tiivistyminen oikean- ja vääränlaisiin minuuksiin on omiaan piilottamaan sekä niiden taustalla vaikuttavia yhteiskuntarakenteita, että luokkaa tuottavaa puhetta moraalirakenteena itsessään, mitä on käsitteellistetty luokkien *väärintunnistamisena* (Kauranen & Lahikainen 2016, 67–72; Skeggs 2014).

3.2 Luokan monipaikkaisuus ja prosessuaalisuus

Vaikuttaa kiistattomalta, että yhteiskuntaluokkien taloudellinen perusta on muuttunut (Ojajärvi ym. 2016, 42–43), ja luokkia voi tuskin pitää ikuisesti stabiileina tai muuttumattomina rakenteina (Dorling 2014). Luokan käsite kaipaa siis tarkkanäköistä ja ajankohtaista teoreettista määrittelyä. Anttila ym. (2016) puhuvat Luokan ääni ja hiljaisuus -teoksessa osuvasti *luokkajärjestyksestä*, joka kuvaa luokkaa toisaalta rakenteellisena ja pakottavaa voimaa omaavana järjestyksenä, mutta yhtä aikaa jatkuvasti tapahtuvana järjestämisenä, jossa toimijat tuottavat ja elävät luokkia, ja jonka puitteissa luokasta käydään myös kamppailuja (Anttila ym. 2016, 22–23). Luokka on siis *monipaikkaista*, ja *prosessuaalista* järjestymistä, ja tässä *eriarvoisuuden* moninaisuuden lähempi tarkastelu voi helpottaa hahmottamaan luokan moninaisuutta.

Therborn (2014/2013) jaottelee *eriarvoisuuden* elämänehtojen eriarvoisuuteen, eksistentiaaliseen eriarvoisuuteen sekä resurssien eriarvoisuuteen. Elämänehtojen eriarvoisuus tarkoittaa sosiaalisesti rakentuneita, ihmisten elämänmahdollisuuksiin vaikuttavia eroja, jotka näkyvät konkreettisesti esimerkiksi terveydentilassa, kuolleisuudessa sekä aliravitsemuksessa. (Therborn 2014, 62–63). Tässä on hyvä huomata, että myös kehittyneiden yhteiskuntien sisällä köyhemmät elävät lyhyemmän

ja sairaamman elämän (em. 22–23). Eksistentiaalinen eriarvoisuus tarkoittaa olemassaoloon ja ihmisarvoon liittyvää eriarvoisuutta, joka voi lisätä tai vähentää esimerkiksi yksilön vapautta, riippumattomuutta ja arvokkuutta, mikä konkretisoituu esimerkiksi sukupuolien tai ”rotujen” eriarvoisuutena. Lopuksi resurssien eriarvoisuus viittaa yksilön käytettävissä oleviin resursseihin, ja näkyy käytännössä selvimmin omistuksissa ja tuloeroina. (Em. 63.)

Therbornin kolmijako johdattaa ajattelemaan, ettei eriarvoisuudessa ole kyse vain taloudellisesta stratifikaatiosta, vaan laajemmasta yksilön elämänmahdollisuuksiin sekä niiden kautta mahdolliseen omanarvontuntoon vaikuttavien tekijöiden kasaumista. Therbornin (em.) mukaan kolme eriarvoisuuden muotoa kytkeytyvät, mutta niitä ei voi palauttaa toisiinsa, ja myös Skeggs käsittelee luokkaa monitasoisena ja jatkuvasti tuotettavana: sitä tehdään niin taloudellisesti, symbolisesti kuin kulttuurisestikin toisiinsa kietoutuvien prosessien kautta (Skeggs 2014, 29–31).

Skeggsin (2014) teorioinnissa luokkaa tehdään siis ensinnäkin ruumiita *kirjaamalla*, eli liittämällä niitä arvottaviin kategorioihin. Tästä Skeggs käyttää esimerkkinä mustaa ja valkoista ruumista ja näiden eriarvoisia mahdollisuuksia. Lisäksi luokkaa tehdään *hierarkisissa vaihtosuhteissa*, jotka voivat olla niin taloudellisia kuin kulttuurisiakin. Eri arvoisilla ruumiilla on erilainen pääsy vaihtosuhteisiin, ja esimerkiksi keskiluokkainen alakulttuurien haltuunottaminen on eriarvoista symbolista vaihtoa. Luokkaa tuotetaan myös *näkökulmien*, eli tietämisen ja näkemisen tapojen ja siten luokkajakojen ylläpitämisen kautta, ja viimeiseksi luokkaa tehdään *arvottamalla*, kun yksilö tulee tulkituksi esimerkiksi moraalittomana. Arvo voikin Skeggsin mukaan olla sekä taloudellista että moraalista. (Skeggs 2014, 27–29).

Luokka on siis enemmän tekemistä ja elämistä kuin vain olemista, eikä luokassa ole kyse pelkistä ammatti- tai tuloluokista, vaan kokonaisvaltaisesti eletyistä ja koetuista mahdollisuuksista. Tätä voidaan kuvata luokkajärjestyksenä, jota uudelleentuotetaan jatkuvasti. Lisäksi tämä uudelleentuottaminen tapahtuu niin kulttuurisella kuin taloudellisellakin tasolla, eikä näitä voi palauttaa toisiinsa. Toisin sanoen en väitä, etteikö taloudellisella asemalla olisi luokan kannalta merkitystä, mutta haluan Skeggsin ajattelua seuraten painottaa myös luokan tuottamisen moraalista, kulttuurista ja symbolista puolta.

3.3 Luokkien nimeäminen

Käsiteltäessä yhteiskuntaluokkia prosessuaalisina, erilaisten eriarvoisuuden muotojen rakenteellisina yhteenliittyminä, niiden tutkimus näyttäytyy mielekkäänä ja ajankohtaisena, kuten olen edellä esittänyt. Tällaisen luokkakäsityksen pohjalta ei ole kuitenkaan selvää, *millaisiin* luokkiin yhteiskunta lopulta jakautuu, saati minkä luokan osana joku tietty yksilö tulisi nähdä. Luokat tuntuvat stabiileita

määrittelyjä väistäviltä kategorioilta, joiden käyttö sosiologisina työkaluina voi siten osoittautua hankalaksikin. Toisaalta tässä työssä pyrkimykseni on nimenomaan päästä eroon taloudellisen stratifikaation määrittämästä luokkajaosta, jossa ihmiset luokitellaan ensin valmiiksi annettuihin luokkiin ja tutkitaan sen jälkeen näitä luokkia vertailemalla. Kuitenkin luokkien ymmärtäminen jatkuvasti muuttuvina ja muotoutuvina voi johtaa luokkien rajanvetojen ja *nimeämisen* ongelmiin.

Taloudellinen rakenne ja tuloerot eivät yksin määrää luokkaa, vaikka ne toki oleellisesti vaikuttavat luokkajakoihin ja niiden muutoksiin (Ojajärvi ym. 2016, 30–31). Kuten olen edellä esittänyt, itseidentifikaatiot luokasta voivat vaihdella ja olla ristiriidassa objektiivisen luokka-aseman kanssa, ja samalla työn muutos näyttää hämärtäneen luokkien rajoja (em. 42–43). Klassinen luokkajako yläluokkaan, keskiluokkaan ja työväenluokkaan on saanut akateemisissa keskusteluissa rinnalleen vaihtoehtoisia uusia jakoja esimerkiksi eliittiin, stratifikoituneeseen keski- ja työväenluokkaan sekä prekariaattiin (Savage ym. 2015). Itse luokkien nimistä riippumatta näyttää selvältä, että luokka on jotakin epämääräisempää kuin teollisen ajan alkutaipaleella, jolloin työväenluokka muodosti paljon nykyistä yhtenäisemmän kokonaisuuden.

Luokkarakenteen muutos ja alempien yhteiskuntaluokkien tuottuminen perinteistä työväenluokkaa laajemmin voi olla nähtävissä esimerkiksi kokemuksissa luokattomuudesta, eli perinteisen luokkajaon ulkopuolisuudesta (Launis, Bergroth & Anttila 2016, 164–165), ja toisaalta kunniallisen ja kunniaattoman työväen jaotteluissa, joiden muutoksissa Mckenzen (2017b) mukaan yhä suurempi osa vanhaa kunniallista työväestöä on muuttunut yhteiskunnan silmissä ”ylijäämäksi”. Julkisessa keskustelussa puhutaan usein syrjäytyneistä, mikä on mielestäni niin ikään ongelmallista yksilökeskeisyytensä ja luokkarakenteen hämärtämisen vuoksi (Junnilainen 2019, 282; Mckenzie 2017b).

Lisäksi yhteiskuntaluokkia ei liene hedelmällistä nähdä ensisijaisesti yhdenmukaisina identifikaatioina tai kokonaisuuksina, vaan monimuotoisina ja muuttuvina yhteiskuntatieteellisinä työkaluina, joiden avulla voimme hahmottaa erilaisia eriarvoistavia rakenteita. Erilaiset ”syrjään työnnetyt” positiot voivat intersektionaalisesti kytkeytyä toisiinsa, mutta ne voivat näyttäytyä myös riistiriitaisina tai toisiaan vasten asettuvina, ja siten luokkia koskevan tutkimuksen tulisi säilyä avoimena näiden ristiriitaisuuksien havaitsemiselle ja ymmärrykselle.

Nojaan työssäni skeggsiläiseen luokkateoriaan, jossa käsitteellistetään nimenomaan työväenluokan tuottamista suhteessa keskiluokkaan. Tätä nimeämiskäytäntöä voi hyvin perustella historiallisella jatkumolla, kun työväenluokkaan on koko sen olemassaolon ajan yhdistetty kohtuuttomuutta ja moraalittomuutta representoivia määreitä (Skeggs 2014). Puhun tässä opinnäytetyössä paremman

termin puutteessa sekä Skeggsiä seuraten *työväenluokasta*, vaikka samalla on tärkeää pitää mielessä edellä esitetyt pohdinnat luokkien rakenteen muutoksesta. En tarkoita työväenluokalla vain sosioekonomista luokkaa, eikä huomion tule keskittyä liikaa työn ja ammattiaseman kautta paikkaan talouden tuotantoketjussa. Skeggsin kuvaamia moraalisen arvottomuuden määreitä yhdistetään luokkien tekemisessä paljon laajemmin johonkin, mitä voisi kutsua myös alemmiksi luokiksi (alaluokasta en halua puhua) tai yhteiskunnasta syrjään työnnetyiksi (Mckenzie 2017b).

Yhteenvetona käsittän yhteiskuntaluokat jatkuvasti *muuttuvina*, erilaisten *eriarvoisuuksien* rakenteellisina ja toiminnallisina yhteenkietoutumina. Olen tutkimuksessani kiinnostunut puhetavoista, joilla tuotetaan *tunnustusta* tai sen puutetta, *häpeää* ja oikeanlaista *minuutta*, ja siten järjestetään yhteiskunnallisia hierarkioita moraalista arvoa ja arvottomuutta tuottavien määreiden kautta. Tätä kokonaisuutta käsitteellistän *luokan tekemisenä*.

4 Empiirinen tutkimus

Seuraavaksi siirryn kohti aiheeni empiiristä tutkimusta. Esittelen tässä luvussa aineistoani ja sen keräämistä sekä rajaamista, jonka jälkeen kirjoitan diskursseista, representaatioista ja kriittisestä diskurssianalyysistä. Lopuksi pohdin lyhyesti kohtaamiani tutkimusongelmia ja tutkimuksen etiikkaa.

4.1 Keskustelufoorumiaineisto

Aineistokseni olen hakenut vauva.fi -keskustelupalstalta perussuomalaisia ja heidän äänestäjiään käsitteleviä keskusteluketjuja vuoden 2019 maalisi- ja huhtikuulta, koska eduskuntavaalien alla ja niiden jälkeen keskustelu ja erilaisten representaatioiden tuottaminen äänestäjistä on ollut vilkasta. Lisäksi näin kerätty aineisto näyttää riittävältä laadullisen analyysin ja tämän opinnäytetyön tarpeisiin. Silmäilemällä sivustoa omaa aikarajaustani laajemmin olen todennut, että keräämäni aineisto vaikuttaa *kylläiseltä*, toisin sanoen lisäaineiston hakeminen tuskin tuottaisi analyysiini kokonaan uusia puhetapoja (Eskola & Suoranta 62–63).

Hakiessani aineistoa keskustelufoorumilta rajasin samalla aineistosta pois ketjuja, joissa oli vain vähän tai ei lainkaan kommentteja, ja lopulta päädyin sisällyttämään aineistooni yli 24 kommenttia sisällyttävät viestiketjut. Ketjuihin on tullut vielä joitakin kommentteja, ja samoin joitakin on poistettu työni aikana, ja lopullisesti latsin aineiston itselleni 14.1.2020, minkä jälkeen aineistossa sivustolla mahdollisesti tapahtuneet muutokset eivät ole vaikuttaneet analyysiini.

Lataamani aineisto käsittää 12 viestiketjua, joissa on yhteensä 502 kommenttia. Luin aineistoa läpi ja päädyin edelleen karsimaan pois 8 viestiketjua, joissa oli selkeästi hyvin vähän tai ei lainkaan

tutkimusaiheeseeni liittyvää keskustelua. Poistamissani ketjuissa keskustellaan esimerkiksi ennemmin yhdestä poliittisesta kysymyksestä, kuten perustulosta, kuin luodaan representaatioita perussuomalaisten äänestäjistä, ja lisäksi yksi poistamani kommenttiketju koostui lähinnä yhdestä toistuvasta viestistä.

Lopulliseksi aineistokseni jäi tällä tavalla neljä keskusteluketjua, joissa on yhteensä 222 kommenttia. Näissä ketjuissa keskustellaan puolesta ja vastaan perussuomalaisten äänestämisestä ja samalla tuotetaan eksplisiittisesti tai implisiittisesti representaatioita heidän äänestäjistään. Olen koodannut keskusteluketjut kirjaintunnuksilla A–D. Ensimmäinen ketju (A) käsittelee syitä äänestää, ja toinen ketju (B) puolestaan syitä olla äänestämättä perussuomalaisia, joskin molemmissa ketjuissa on luonnollisesti paljon puolesta ja vastaan kommentointia. Kolmannessa ketjussa (C) keskustelu lähtee liikkeelle uutisesta, jonka mukaan perussuomalaisia äänestettiin myös rikkaassa Eirassa, ja neljännessä ketjussa (D) keskustellaan, onko perussuomalaiset kultti. Ketjuista on keskustelufoorumien puolesta poistettu yhteensä 26 viestiä, joista osa on kuitenkin nähtävissä, mikäli niihin on muissa kommentteissa viitattu. Nämä ketjuista poistetut kommentit, joiden analyysi on viittauksen vuoksi mahdollista, päätin sisällyttää aineistooni, ja niitä on yhteensä kolme kommenttia kokonaisuuden 222 kommentista.

4.2 Kriittinen diskurssianalyysi

Olen tutkinut aineistoani diskurssianalyttisin menetelmin. Tässä on hyvä muistaa, ettei diskurssianalyysi ole mikään yksi yhtenäinen tai tarkkarajainen menetelmä, vaan ennemmin väljä teoreettinen analyysin viitekehys (Jokinen & Juhila & Suoninen 2016, 25; Eskola & Suoranta 1998, 196). Diskurssianalyttinen perinne tarjoaa erilaisia näkökulmia ja työkaluja tutkia, millä tavoin todellisuutta tuotetaan sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen ym. 2016, 17). Diskurssianalyysi nojautuukin käsitykseen todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta (Berger & Luckmann 1994/1966; Jokinen ym. 2016, 26–29, 47; Alasuutari 2011, 186; Wrbuschek 2009). Toisin sanoen kieli ei ole vain todellisuutta heijastavaa, vaan jatkuvasti sitä *rakentavaa*, muuttavaa tai uusintavaa (Lehtonen 1996, 61).

Ensinnäkin kieltä ja tekoja ei ole siis mielekästä erottaa toisistaan (Jokinen ym. 2016, 450), ja toiseksi diskurssianalyttisin menetelmin tarkastellaan tekstien merkitysten sijaan, mitä merkityksiä tekstit *tuottavat* ja *miten* (Luostarinen & Väliverronen 1991, 54; Wrbuschek 2009). Kolmanneksi *kontekstilla* on diskurssien tutkimuksessa merkitystä (Eskola & Suoranta 1998, 194–195), eli erilaiset merkitykset syntyvät ja määrittyvät suhteissa toisiinsa (Jokinen ym. 2016, 35–36) sekä laajempaan kulttuuriseen kontekstiin (Jokinen ym. 2016, 40; Lehtonen 1996, 39), ja niitä tulee myös tulkita näissä

suhteissa. Neljänneksi diskurssianalyysissä aineiston *moninaisuus* tulee ottaa sellaisenaan, ja *ristiriidat* tai merkitysten sekoittumiset ovat oleellinen osa maailmaa ja tulkinnan kohteena (Jokinen ym. 2016, 44–45).

Viidenneksi tulee hahmottaa, että tekstit eivät edellä lukijoita eivätkä tekstejä tuottavat ”valmiit” subjektit edellä sosiaalista järjestystä, vaan merkitysten ja siten sosiaalisen järjestyksen rakentuminen on jatkuva *prosessi* (Lehtonen 1996, 72; Wrbuschek 2009). Kuudenneksi kieli rakentaa merkityksiä sekä tahallisesti että tahattomasti (Jokinen ym. 2016, 51), ja myös ei-sanalliset teot ovat merkityksellisiä (em. 34). Näin ollen analyysin huomio ei kiinnity tekstien tai puheen tuottajien intentioihin, vaan niiden rakentamiin merkityksiin (em. 35, 44). Lopuksi diskurssianalyysi perustuu aina tutkijan ja aineiston vuoropuheluun, eivätkä syntyneet tulkinnat ole yksiselitteisiä (em. 35).

Tutkiessani luokan tekemistä ja siten valtaa, nojaan työssäni *kriittisen* diskurssianalyysin perinteeseen. Michel Foucault’n ajattelussa *diskurssit, valta ja tieto* kytkeytyvät toisiinsa (Foucault 1998/1976, 75). *Diskurssit* ovat sosiaalisia ja historiallisia käytäntöjä, jotka pitävät sisällään ja tuottavat yhteiskunnallista järjestystä ja valtasuhteita (Jokinen ym. 2016, 32–34; Eskola & Suoranta 1998, 201; Lehtonen 1996, 68–69). Viitataan tässä työssä diskurssilla siis sekä merkitysjärjestelmiin että niiden rakentamaan ja puitteissa tulkittavaan todellisuuteen, eli sanojen ja todellisuuden jatkuvasti muovautumaan yhteyteen (Alasuutari 2011, 73, 185; Lehtonen 1996, 69–70). Foucault’n ajattelua seuraten yleisesti käytetyillä diskursseilla on institutionaalista, eli makrotason merkitystä (Alasuutari 2011, 185), ja näin kaikki, arkiseltakin tuntuva toiminta tulee tulkita läpeensä *moraalisena* (Eskola & Suoranta, 201; Jokinen & Juhila & Suoninen 2012, 69–70).

Merkitysjärjestelmiä ja todellisuutta tuottavat jatkuvasti ja kaikilla elämän aloilla erilaiset *representaatiot*, eli asioiden esittämiset jonkinlaisiksi (Lehtonen 1996, 45–46). Representaatiot, tai maailman merkitysten rakennuspalikat ovat välttämätön ja jatkuva osa inhimillistä toimintaa, joka tapahtuu sosiaalisen järjestyksen ja sen suoman liikkumatilan puitteissa, mutta samalla rakentaa näitä puitteita. Lisäksi representaatiot kohdistuvat usein juuri toisiin representaatioihin, eli uusintavat, uudistavat tai haastavat muita maailman merkityksellistämisen tapoja. (Em.)

Kriittisessä diskurssianalyysissä pyritään tekemään näkyväksi usein piiloisia valtasuhteita ja kenties arki ajattelulle huomaamattomia vallan rakentumisen tapoja, niiden ideologisia seurauksia ja yhteiskunnallisia funktioita (Jokinen ym. 2012, 99–100; Jokinen ym. 2016, 95, 301–304). Diskursseja tai representaatioita tutkittaessa suuntaudutaan siis myös laajempaan kulttuurisen tason analyysiin (Jokinen ym. 2012, 109). Valtaa ei nähdä yksilön ominaisuutena, vaan se rakentuu sosiaalisissa käytännöissä, ja kriittisen diskurssianalyysin perinne tarjoaa työkaluja tutkia, miten diskurssit

muodostuvat hegemonisiksi ja miten ne voivat tulla haastetuiksi (Jokinen ym. 2016, 75). Samalla on hyvä muistaa, ettei diskursiivinen kenttä jakaudu aina välttämättä selkeiksi valta- ja vastadiskursseiksi tai vahvoiksi ja heikoiksi diskursseiksi (em. 78–79), vaan niiden rakentuminen voi olla monipaikkaista, monimuotoista ja vaihtelevaa.

Olen työssäni kiinnostunut diskursseista ja representaatioista *poliittisina*. Toisin sanoen tutkin, miten aineistossani tuotetaan moraalisia hierarkioita ja luokkaa, ja miten ne toisaalta tulevat haastetuiksi. Post-strukturalistisen diskurssianalyysin perinteessä on kiinnitetty erityisesti huomiota, miten diskursiiviset avaukset mahdollistavat poliittiseksi tulemisen ja määrittelykamppailut (Mikola & Häikiö 2014, 57). Nämä määrittelykamppailut tapahtuvat usein tyhjien merkitsijöiden kautta. *Tyhjä merkitsijä* on yleensä abstrakti, laajasti hyväksytty käsite, jota voidaan kuitenkin tulkita eri tavoin. Kestävä kehitys tai oikeudenmukaisuus ovat hyviä esimerkkejä politiikan kamppailuissa syntyneistä tyhjästä merkitsijöistä, jotka saavat erilaisia määrittelyjä ja merkityksiä poliittisten tavoitteiden mukaan. Juuri näiden tulkintojen ja merkitysten tarjoaminen ja pyrkimys niiden vakiinnuttamiseen avaavat tilaa poliittisille kamppailuille. (Laclau 1996, 44–45; Howarth & Stavrakakis 2000, 8–9; Mikola & Häikiö 2014, 64.) Samalla on hyvä pitää mielessä, ettei poliittisissa kamppailuissa ole tärkeää vain eronteko, vaan myös jossain määrin jaetut käsitykset maailmasta ja yhteiset pelisäännöt ovat keskustelun käymisen edellytyksiä (Mikola & Häikiö 2014, 65–66).

Yhteenvedon olen analyysissäni kiinnostunut teksteistä toimintana, joka rakentaa maailmaa ja moraalista järjestystä. Toisin sanoen ymmärrän representaatiot ja diskurssit tilanteisina todellisuutta tuottavina tekoina, mutta yritän samalla yhdistää niitä laajempaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiin – eli teen kriittistä diskurssianalyysia.

4.3 Tutkimuksen haasteista ja etiikasta

Aiheeni tutkimus ei ole ollut täysin mutkatonta. Luokasta tai moraalihierarkioista ei useinkaan puhuta suoraan, mikä on näkynyt myös aiemmassa tutkimuksessa esimerkiksi diskursseina hyvistä ja huonoista asuinalueista (Skeggs 2014) tai ongelmalähiöistä, joiden ongelmallisuus kiteytyy lopulta alueiden asukkaiden vääränlaisuuteen (Junnilainen 2019, 55, 64–65). Empiirisessä tutkimuksessa onkin haastavaa tulkita niitä vihjeitä ja määreitä, joilla erilaisia moraalikategorioita houkutellaan esiin (Jokinen ym. 2012, 61–64). Olen pohtinut etukäteen niin luokan kuin moraalisen ulossulkemisenkin käsitteellistämistä, mutta halunnut samalla pitäytyä kohteelleni avoimena ja tuottaa tietoa, joka perustuu aineistoon, eikä omiin ennakko-oletuksiin tai uskomuksiin (em. 29–30). Tutkijan katse on aina rajallinen (em. 86), ja olen pyrkinyt työssäni tasapainoilemaan aineiston *yllätyksellisyyden* sekä teoreettisen taustan tarjoaman ennakkoymmärryksen eli katseen *suuntaamisen* välillä.

Lisäksi tulkitseva merkitysten tutkimus on samalla itsessään merkitysten ja todellisuuden tuottamista (Lehtonen 1996, 9; Jokinen ym. 2016, 31), ja siten tutkimusta ei voi pitää maailmasta irrallisena vaan se tulee ymmärtää poliittisena ja todellisuutta tuottavana toimintana (Wrbouschek 2009). Samaa aineistoa voisi tulkita ja merkityksellistää myös toisin erilaisista lähtökohdista käsin, ja lienee selvää, ettei tutkimusta tehdessä voi täysin vapautua omista käsityksistään tai suhteestaan maailmaan. Näenkin tutkimuksen osana oman position sekä tiedonintressien ymmärtämisen, reflektoimisen ja näkyväksi tekemisen tärkeäksi. (Eskola & Suoranta 1998, 17–18; Lehtonen 1996, 219.)

Minulla ei ole erityistä suhdetta perussuomalaisiin enkä kannata puolueen ajamaa politiikkaa. Työni taustaksi olen kiinnostunut poliittisesta kulttuurista ja sen muutoksista, poliittisista keskusteluista ja merkityksen tuottamisista sekä laajemmin eriarvoisuudesta ja luokan tekemisestä. Vaikken ole niin sanotusti perussuomalaismielinen, pidän yhteiskunnallisesti huolestuttavina niitä arjessa usein todistamiani moraalisen arvottomuuden tuottamisen tapoja, joilla perussuomalaisten kannattajia suljetaan kunnollisen kansalaisuuden ulkopuolelle. Samalla en ole itsekään syytön näiden puhetapojen uusintamiseen ja levittämiseen. Olen pyrkinyt tiedostamaan työssäni yhtäältä, etten tulisi itse uusintaneeksi tutkimiani puhetapoja haitallisina tavoin, ja toisaalta en myöskään halua esittää perussuomalaisten kannattajia uhreina.

Olen kerännyt aineistoni vauva.fi -keskustelufoorumilta, koska olen kiinnostunut yleisistä julkisista keskusteluista ja niissä esiintyvistä puhetavoista, kuten olen edellä esittänyt. Vauva.fi -foorumille osallistuminen ei vaadi kirjautumista, joten sitä voi pitää julkisena ja avoimena. Kirjoittaminen tapahtuu nimimerkeillä, ja keskustelupalsta on yksi Suomen suosituimmista (Kolehmainen 2017). Aineistossani lähes kaikki kommentit on kirjoitettu sivuston valmiilla ”vierailija” -nimimerkillä, ja onkin mahdotonta arvioida, ketkä kaikki osallistuvat tällä foorumilla keskusteluun, tai sulkeeko aineistoni oleellisesti joitakin yhteiskunnan osia pois. Ollessani kiinnostunut yleisistä julkisista puhetavoista, auttaa aineistoni joka tapauksessa niiden hahmottamisessa, ja foorumilla on selvästi sekä perussuomalaisten vastaisia että heitä puoltavia kirjoittajia.

Käyttämäni aineisto ei sisällä suuria eettisiä riskejä, mutta haluan nostaa tässä joitakin seikkoja esiin. Keskustelupalstat ovat luonteeltaan julkisia, mutta toisaalta palstoille kirjoittavat eivät välttämättä tiedosta, että kirjoitukset voivat päätyä tutkittaviksi, minkä voi nähdä yhtenä tutkimuksen eettisenä haasteena (Eskola & Suoranta 1998, 54). Minulla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta kysyä lupaa tutkimuksen tekoon kaikilta foorumille kirjoittaneilta. Lisäksi analyysini perustuu tekstien tulkintaan, mutta minun on mahdotonta tarkistaa tai tarkentaa tulkintojani itse tutkittavien kanssa. Toisaalta en olekaan analyysissäni kiinnostunut yksittäisten kirjoittajien tarkoituksista ja intentioista, vaan niistä julkisista representaatioista, joita kommentit yhdessä ja suhteessa toisiinsa tuottavat. Näin

merkitysanalyysissäni korostuu representaatioiden tuottuminen jatkuvasti muotoutuvina tekstin, kontekstin ja lukijan kohtaamisen prosesseina (Lehtonen 1996, 114, 166–168).

Opinnäytetyöni ei ymmärtääkseni voi tuottaa haittaa aineistotekstien alkuperäisille kirjoittajille. Tekijänoikeuksien puolesta aineiston käyttö on ollut mahdollista kustantajan kirjallisella luvalla, jonka opinnäytetyöni ohjaaja on ystävällisesti pyytänyt. Olen tallettanut aineiston vain itselleni, säilyttänyt sitä huolellisesti ja tulen hävittämään aineiston tutkimuksen jälkeen. Lisäksi aineistoesimerkkejä käyttäessäni olen poistanut aineistosta nimimerkit tekstien anonymisoinniseksi.

5 Representaatiot perussuomalaisten äänestäjistä

Olen jaotellut aineistoni neljään pääkategoriaan suhteessa representaatioihin perussuomalaisten äänestämistä ja äänestäjistä. Nämä kategoriat ovat (1) *työväenluokkaiset representaatiot ja moraalinen arvottomuus*, (2) *äänestäjäkuvan laajennukset*, (3) *järjen ääni, muutos politiikkaan* ja (4) *haukutut ja sensuroidut*. Olen pyrkinyt tuottamaan kategorioita aineistolähtöisesti, joskin ensimmäinen pääkategoria (1), jossa uusinnetaan perinteisiä työväenluokkaan liitettäviä määreitä ja tuotetaan moraalista arvottomuutta, on edellä esittelemäni teorian ja aiemman tutkimuksen pohjalta odotettu, ja siten ollut ajatteluni ja tulkintaani ohjaamassa. Tämän kategorian sekä sen alakategorioiden hahmottamisessa olenkin hyödyntänyt teoriataustaa, eli analyysini on kulkenut aineisto- ja teorialähtöisen analyysin välillä.

Määrällisesti kategoriat (1) [n=83] ja (3) [n=57] käsittävät selvästi eniten kommentteja, ja kategoriat (2) [n=27] ja (4) [n=19] ovat puolestaan pienempiä. Lisäksi useat, etenkin pidemmät kommentit jakautuvat kahteen tai joihinkin jopa useampaan kategoriaan. Kokonaan kategorioideni ja siten analyysin ulkopuolelle on jäänyt yhteensä 63 kommenttia, jotka menevät täysin tutkimusaiheeni ohi, ovat käytännössä sisällöttömiä tai niistä on vaikea tehdä tulkintaa. Näissä poisjätetyissä kommentteissa on muun muassa keskustelun kommentointia tai kanssakeskustelijoiden (aiheeni kannalta mielenkiinnostonta) nimittelyä, ja lyhyitä sivukeskusteluja esimerkiksi yhdestä poliittisesta kysymyksestä sekä Halla-ahon henkilöhistoriasta. Lisäksi analyysin ulkopuolelle jäi yksittäisiä kommentteja, joiden sisältöä, sanomaa tai asiayhteyttä oli mahdoton ymmärtää.

En ole kategorioiden jaottelussa pitänyt ensisijaisesti oleellisena, vaikuttaako kommentti olevan perussuomalaisten puolesta vai heitä vastaan. Tämä ei ensinnäkään ole aina itsestäänselvää, ja lisäksi jotkin kommentit voivat tuottaa representaatioita kirjoittajan tarkoituksien ohitse. Kuitenkin karkeasti voidaan sanoa, että ensimmäinen kategoria (1) sisältää pääsääntöisesti perussuomalaisten vastaisia, ja puolestaan kategoriat (2) – (4) perussuomalaismielisiä kommentteja. Tämä jaottelu ei ole kuitenkaan ehdoton eikä ollut kategoriointiani määräävä. Samalla on kiinnostavaa, että vaikka

ensimmäinen kategoria on suurin, perussuomalaismieliset tai heitä tukevat kirjoittajat vaikuttavat olevan erittäin aktiivisia keskustelufoorumilla ja tuottavan erilaisia representaatioita perussuomalaisten äänestämisestä.

Jäsennyksessäni kategorioissa (3) ja (4) tuotetaan enemmän selitystä *miksi* joku äänestää perussuomalaisia, eli millainen on perussuomalaisten äänestämisen poliittinen sfääri, kun kategoriat (1) ja (2) representoivat *millainen* on perussuomalaisten äänestäjä, eli näissä liikutaan minuuden ja identiteetin sfääreissä. Palaan tähän erotteluun vielä loppupohdinnoissa. Olen koonnut tutkimukseni kategoriat alakategorioineen taulukkoon 1. Alakategorioita esittelen kuhunkin pääkategoriaan tarkemmin syventyessäni.

Millainen (identiteetin sfääri)

(1) Moraalinen arvottomuus

- (a) Vähä-älyiset, elämässä epäonnistuneet
- (b) Takapajuiset, epämodernit
- (c) Rasistit
- (d) Häiriköt, rikolliset
- (e) Huijatut äänestäjät
- (f) Henkilö; viittaus alakategorioihin (a)–(e)

(2) Äänestäjäkuvan laajennukset

- (a) Hyvätuloiset ja korkeasti koulutetut
- (b) Kaikki voivat äänestää

Miksi (politiikan sfääri)

(3) Järjen ääni, muutos politiikkaan

- (a) Järjen ääni politiikassa
- (b) Pienin paha, muiden puolueiden vastustus

(4) Haukutut ja sensuroidut

- (a) Pilkatut ja haukutut
- (b) Vihervasemmiston hegemonia
- (c) Sensuroidut

Taulukko 1 Representaatiot perussuomalaisten äänestäjistä.

Mielenkiintoinen yleinen huomio representaatioiden tuottamisesta on ollut, että valtaosassa kommentista perussuomalaisten äänestäjäkuvan rakentuminen on enemmän implisiittistä kuin eksplisiittistä. Toisin sanoen aineistossa keskustellaan suuremmassa määrin äänestämisestä, puolueesta ja ehdokkaista kuin *äänestäjistä*, jolloin representaatiot heistä rakentuvat pääasiassa vihjauksista, päättelyistä ja oletuksista, joita muu sanottu houkuttelee esiin. Toki aineistossa on myös eksplisiittisesti äänestäjiä kuvaavia kommentteja, ja ryhmittelemällä saman tyyppisiä, implisiittisiä

sekä eksplisiittisiä kommentteja, voidaan tulkita diskurssien tuottamista eräänlaisissa kommenttien ryppäissä, eli kommenttiryhmittymien suhteissa ja vuorovaikutuksessa.

Aina kommentin eksplisiittisyys tai implisiittisyys ei ole myöskään täysin selvää. Esimerkiksi puhuttaessa vain perussuomalaisista ei ole varmaa, tarkoitetaanko tai onko kommentti tulkittavissa puheeksi puolueesta, ehdokkaista, äänestäjistä vai kaikista perussuomalaisten politiikkaa kannattavista. Kuitenkin myös eksplisiittisesti esimerkiksi puoluetta koskeva puhe rakentaa nähdäkseni kuvaa puolueen äänestäjistä, eli jos kommentissa puhutaan vaikkapa ”junttipuolueesta”, vihjataan samalla, että myös puolueen äänestäjät ovat ”juntteja”. Seuraavaksi valotan tarkemmin neljää pääkategoriaani ja niiden alakategorioita.

5.1 Työväenluokkaiset representaatiot ja moraalinen arvottomuus

Ensimmäisessä pääkategoriassa uusinnetaan perinteisiä työväenluokan representaatioita puhuttaessa perussuomalaisista ja heidän äänestäjistään. Nämä puhuvat osuvat nähdäkseni varsin tarkasti teoriassa ja tutkimuksen taustassa esitettyihin työväenluokan representaatioihin, joskin luokasta tai luokka-asemasta ei puhuta suoraan lainkaan koko aineistossa, mikä on sinänsä kiinnostavaa. Kuitenkin kommentit tuottavat kuvaa jostakin alemmasta, ja etenkin moraalisesti huonommasta luokasta tai joukosta, mikä uusintaa työväenluokkaan liitettyä kuvastoa, vaikkei kyse ole välttämättä sosioekonomisessa mielessä työväenluokasta.

Tähän kategoriaan olen sisällyttänyt ja jakanut alakategorioiksi kommentit, joissa perussuomalaisista tuotetaan kuvaa (a) vähä-älyisinä, matalasti koulutettuina tai elämässään epäonnistujina, (b) takapajuisina tai epämoderneina, (c) rasisteina, (d) väkivaltaisina häirikköinä tai (väkivalta)rikollisina, ja lopuksi (e) ”hölmöinä” ja huijattuina äänestäjinä, jotka eivät ymmärrä omaa etuaan tai luokkaintressiään. Lisäksi on pieni alakategoria (f), jossa tulkintani mukaan viitataan yhteen tai useampaan edellisistä alakategorioista yhden yksittäisen perussuomalaisen ehdokkaan kautta. Tämä jaottelu on syntynyt teoriataustani sekä aineiston lukemisen vuoropuhelussa. Suurin osa kommentteista tässä pääkategoriassa jakautuu useampaan alakategoriaan, ja ne näyttäisivät olevan merkittävällä tavalla kytköksissä toisiinsa, minkä perusteella tulkitsem niiden tuottavan yhdessä kuvaa moraalisesti arvottomasta luokasta.

Ensinnäkin perussuomalaisten äänestäjät kuvataan siis (a) vähä-älyisinä, matalasti koulutettuina tai elämässään epäonnistuneina. Vähä-älyisyyden representaatiota tuotetaan erilaisin määrein. Esimerkiksi kommentissa D4 perussuomalaisia verrataan kulttiin osin juuri yksinkertaisen äänestäjäkunnan kautta. Toisessa esimerkissä B56, joka sijoittuu keskusteluun syistä olla äänestämättä perussuomalaisia, vihjataan heidän kannattajiensa olevan vähä-älyisiä tai matalasti

koulutettuja kielellisten virheiden vuoksi. Mielenkiintoista tässä on, miten aineistossa kaikki keskusteluketjut sisältävät lukuisia kirjoitus- ja kielioppivirheitä, mutta ne mainitaan ainoastaan tuottaessa representaatiota vähä-älyisestä perussuomalaisten kannattajasta.

[D4] Noh, kyllähän se aika tyypillistä kulteille on, että kohtuullisen älykäs johtaja saa seuraajia yksinkertaisista ihmisistä.

[B56] Otsikkosi kielioppivirhe puhuu puolestaan. [Keskustelussa syistä olla äänestämättä perussuomalaisia, kommentti osoitettu perussuomalaismieliselle ketjun aloittajalle]

Lisäksi vähä-älyisyyteen tai elämässä epäonnistumiseen viitataan laajasti huonon sosioekonomisen aseman, eli matalan koulutuksen ja tulotason tai työttömyyden kautta. Esimerkissä B115 kirjoittaja tuottaa yksinkertaisen vastakkainasettelun ja asemoi itsensä toisaalle perussuomalaisista, joka on vähä-älyisten ja takapajuisten puolue. Aineistosta löytyy myös jonkin verran representaatioita koston johtavasta katkeruudesta, jota tämä elämässä epäonnistuminen on kirjoittajan mukaan tuottanut, kuten esimerkissä B39.

[B115] En äänestä persuja koska en ole tyhmä juntti.

[B39] ...En luottaisi heidän käsiinsä edes nurmikon leikkuuta. Sen verran kädettömiä ja yksinkertaisia ovat. Suuri osa jäsenistä on matalasti koulutettuja yksioikoisesti ajattelevia katkeria epäonnistujia joille maistuu viina aivan liian hyvin...

Toinen alakategoria (b), jota kohti myös esimerkki B115 edellä suuntaa, tuottaa perussuomalaisista ja heidän äänestäjistään representaatiota takapajuisina ”juntteina”, jotka vastustavat modernia kehitystä tai ovat jääneet siitä jälkeen. Tämän kategorian sisällä perussuomalaiset esitetään toisaalta menneeseen haikailevina, toisaalta menneisyydessä elävinä, kuten esimerkeistä B16 ja A24 voidaan lukea. Samalla A24 on kiinnostava esimerkki aineiston tulkinnan vaikeudesta: millä ironian tasolla liikutaan ja onko kommentoijan tarkoitus olla perussuomalaisten puolesta vai heitä vastaan. Yhtä kaikki kommentti tuottaa osaltaan representaatiota perussuomalaisista muutoksen ja modernisaation vastustajina.

[B16] Perussuomalainen Suomi on tylsä, väritön, 50-lukulainen, impivaaralainen.

[A24] Valkoisen lihaa syövän ja yhteiskuntaa kannattelevan heteromiehen kosto.

Kolmanneksi perussuomalaiset esitetään (c) rasistisena yhden asian liikkeenä. Nämä representaatiot kietoutuvat erityisen voimakkaasti muihin tämän pääkategorian alakategorioihin, kun yhtäältä rasismi liitetään aineistossa vähä-älyisyyteen ja huonoon sosioekonomiseen asemaan, toisaalta takapajuisuuteen ja maailman kehityksestä pois kääntymiseen. Lisäksi rasismi linkittyy vielä

väkivaltaisuuteen ja rikollisuuteen, etenkin kommenteissa, joissa perussuomalaiset yhdistetään äärioikeistoon, ja lopuksi osassa kommenteista tuotetaan kuvaa, jossa muukalaisvihamielisyytensä sumentamat äänestäjät äänestävät omaa etuaan vastaan. Perussuomalaisten yhteydessä viittaukset rasismiin ja muukalaisvihamielisyyteen ovat kuitenkin yleisiä ja voimakkaita, ja muodostavat selkeän ja merkittävän alakategorian. Esimerkiksi kommenteissa, joissa viitataan perussuomalaisiin vain yhden asian liikkeenä, on muiden kommenttien nojalla luontevaa muodostaa tulkinta tästä yhdestä asiasta nimenomaan maahanmuuttokysymyksenä.

[D10] ...Kannatus ei perustu mihinkään konkreettisiin ehdotuksiin tai todellisuuteen. Kyse on puhtaasti muukalaisvihan lietsomisesta oman kultin parissa.

[B33] Siinä missä muut puolueet menevät vähän hiljaisiksi kun kysytään miten heidän ehdotuksensa rahoitettaisiin, persuilla on aina se yksi valmis vastaus: tietyiltä ihmisiltä pitää ottaa pois. Persut siis hyötyvät saadessaan ihmisiä toisiaan vastaan.

Heidän äänestäjensä kuvittelevat, että kun tietyistä ihmisistä päästään, niin sitten vanhuksilla on asiat hyvin eikä kadulla ole turvattomuutta. Persut antavat tahallaan ymmärtää, että on "he", jotka ovat syyä kaikkiin ongelmiimme - mutta muiden (kuten heidän omien joukkojensa) vääryyksiin ja rikoksiin heitä ei kiinnosta puuttua...

Esimerkki D10 on osa jo aiemmin mainittua kulttikeskustelua, mutta samalla siinä tuotetaan representaatiota todellisuudesta vieraantumisesta ja fanaattisesta muukalaisvihamielisydestä. Toisessa esimerkissä B33 esitetään, että perussuomalaisten politiikka perustuu tiettyjen ihmisryhmien vastustamiselle ja mustamaalaamiselle, ja samalla esimerkin puhe "kuvittelevista" äänestäjistä tuottaa osaltaan kuvaa paitsi perussuomalaisten äänestäjien rasisisuudesta, myös huijattavuudesta tai alttiudesta populismille.

Neljänneksi perussuomalaiset ja heidän äänestäjensä representoidaan (d) väkivaltaisina ja rikollisina, kuten esimerkeissä A45 ja B107, sekä huonosti käyttäytyvinä häirikköinä esimerkin B19 tapaan. Nämä määreet liitän teoriataustani kautta osaksi perinteisiä representaatioita työväenluokkaisesta liiallisuudesta, kohtuuttomuudesta ja holtittomuudesta (Skeggs 2014). Lisäksi representaatio rikollisista perussuomalaisista rakentuu kiinnostavasti pääasiassa väkivaltarikosten tai muuten ruumiillisen rikollisuuden ympärille, jolloin nähdäkseni voidaan puhua "rahvaasta" tai työväenluokkaisesta rikollisuudesta. Esimerkissä B35 viitataan eksplisiittisesti tähän perussuomalaisten ja "toisten" tekemien rikosten laadulliseen eroon. Samalla kommentissa tuotetaan kuvaa joukosta, joka voi olla jopa ylpeää tietyn tyyppisistä rikoksistaan.

[A45] Vähäjärkuiet ja rikolliset tarvitsevat omat edustajansa eduskuntaan. Sitä on demokratia.

[B107] En päästä juoppoja taparikollisia asioistani päättämään. Enkä edes kertaluontoista raiskaajaa.

[B19] ...En äänestä puoluetta joka ei osaa eikä viitsi käyttäytyä. En halua kansanedustajikseni pikkukakaroita joiden keinovalikoimiin kuuluu vastustajien solvaaminen. Samaan henkiseen epäkypsyyteen viittaa persujen tapa kuitata kritiikki lapsellisilla saivarteluilla ja muulla trolleamisella.

Jos persuilla on ehdokkaita jotka ei tuohon osallistu niin on heidän hölmöyttään että sietävät tuota puoluekavereiltaan ja pysyvät puolueessa joka tekee tuollaista. Vähän kuin liittyisit johonkin näistä "moottoripyörä"rikollisjengeistä ja sitten koittaisit selitellä ettet just sinä harrasta huumekauppaa tai väkivaltaista velanperintää.

[B35] ...Siinä missä persun rehellisyydestä todistaa rikosrekisteri, muiden rikoksista todistaa se, että he ovat liian ovelia eli se, ettei heidän rikoksistaan tiedetä!

Viidenneksi olen jaotellut omaksi alakategoriakseen (e) kommentit, joissa perussuomalaisten kannattajat representoidaan ”huijattuina hölmöinä” ja omaa etuaan ymmärtämättöminä äänestäjinä. Tämä alakategoria voisi sijoittua myös vähä-älyisyyden representaatioiden alle, mutta tässä representaatiossa huijatuista äänestäjistä on mielestäni kiinnostavaa ja erityistä, miten perussuomalainen puolue esitetään oikeistolaiseksi, ja siten oletettu työväenluokkainen äänestäjä äänestää omaa etuaan tai implisiittisesti luokkaintressiään vastaan. Tämän kategorian kommentit tulevat näin koko aineistostani lähimmäksi suoraa puhetta luokasta ja luokka-asemasta.

[B2] Koska öyhöttävät vain sitä yhtä asiaansa, eivätkä ole edes perusjampan puolella toisin kuin perusjamma kuvittelee.

[C6] Perussuomalaisten talous- ja sosiaalipolitiikka on on äärilaidan oikeistolaista kovaa markkinataloutta amerikan malliin. Siksi, [Vastaus kysymykseen miksi myös rikkaat äänestävät perussuomalaisia]

Kommentti B2 on esimerkki tämän alakategorian eksplisiittisestä väitteestä, jossa tavallinen kansalainen ja äänestäjä ei ymmärrä äänestävänsä omaa etuaan vastaan. Kommentti C6 puolestaan tuottaa kuvaa oikeistolaisesta ja työväenluokan intressejä vastoin toimivasta puolueesta, ja siten implikoi mahdollisen työväenluokkaisen äänestäjän, joka ei toimi omien etujensa mukaan. Tämä on myös koko aineiston tasolla hyvä esimerkki implisiittisten ja eksplisiittisten väitteiden yhteispelistä, jossa kommentit ja niiden herättelemät representaatiot tulevat itseään suuremmiksi ja näin osaksi laajempia diskursseja suhteessa toisiinsa.

Lopuksi aineistosta löytyi muutamia kommentteja, joissa viitataan yksinkertaisesti yhteen perussuomalaisten ehdokkaaseen keskusteltaessa syistä olla äänestämättä perussuomalaisia. Tulkitsen näiden kommenttien, kuten esimerkit B22 ja B96 viittaavan joihinkin tai kaikkiin edellä lueteltuihin moraalittoman työväenluokan representaatioihin (a) – (e), mutta tarkempaa tulkintaa niiden merkityksestä on vaikea tehdä, joten lajittelin nämä omaksi pieneksi alakategoriakseen (f).

[B22] Teuvo.

[B96] puiskaaja-Ratkonen

Kokonaisuudessaan tulkitsen siis, että ensimmäisen pääkategorian kommentit tuottavat ja uusintavat perinteisiä moraalittoman työväenluokan representaatioita puhuttaessa perussuomalaisista ja heidän äänestäjistään. Kommenteista osa puhuu suoraan äänestäjistä ja osa ei, mutta vastauksena kysymykseen *millainen* ihminen äänestää perussuomalaisia, tämän kategorian piirtämä tai esiin houkutteleva kuva on yksinkertainen ja vähä-älyinen, huonosti menestynyt, takapajuinen tai epämoderni, rasistinen, väkivaltainen rikollinen, huonokäyttöinen tai omaa etuaan ymmärtämätön.

5.2 Äänestäjäkuvan laajennukset

Toisessa pääkategoriassa laajennetaan representaatioita perussuomalaisten äänestäjistä. Laajentamisella tarkoitan, että tulkitsen tähän kategoriaan lukemieni kommenttien oletettavan implisiittisesti tai eksplisiittisesti perussuomalaisten äänestäjiä koskevia vallitsevia representaatioita, joita ne asettuvat haastamaan. Olen jakanut tämän pääkategorian kahteen alakategoriaan, joissa representoidaan miten (a) myös rikkaat ja hyvin koulutetut äänestävät perussuomalaisia, ja (b) kuka tahansa voi äänestää perussuomalaisia taustasta riippumatta, esimerkiksi vasemmisto-oikeisto -akselin ylittäen.

Ensinnäkin tässä kategoriassa tuotetaan siis representaatiota (a), miten myös (tai ennen kaikkea) hyvätuloiset ja korkeasti koulutetut äänestävät perussuomalaisia. Kyseessä on näin oikeistolaista politiikkaa ajava oikeistoliike, joka ei ole niin kutsutun unohdetun kansan tai huono-osaisten puolue. Osassa kommenteista kuvataan muutosta, miten ennen perussuomalaiset olivat takapajuinen puolue, mutta nyt myös korkeakoulutettu voi ja kehtaa äänestää heitä, kuten esimerkeissä C21 ja C23. Toisaalta taas osassa kommenteista esitetään, ettei perussuomalaiset ole tavallisen kansan puolue koskaan ollutkaan, kuten esimerkissä C7.

[C21] Persuihin on tullut lisää koulutettua väkeä, mikä tekee tulevaisuudesta mielenkiintoisen. Moni koulutettu uskaltaa jo omalla nimellään kannattaa persuja...

[C23] Juu usein tuli vastaan just se miten soinia pidettiin junttina ja moukkana eikä siksi kehdannut olla persu. Halla-aho taas kelpaa ihan toisella tavalla sivistyneenä...

[C7] Vaikuttaisi millään tavalla, että Halla-Aho asuu Eirassa? [Vastauksena kysymykseen miksi perussuomalaiset oli suosittu rikkaassa Eirassa.] Eikä se ole mikään huono-osaisten puolue ikinä ollutkaan.

Esimerkissä B44 tuotetaan tälle kategorialle tyypillisesti omakuvaa korkeasti koulutetusta ja asioihin perehtyneestä äänestäjästä, joka äänestää perussuomalaisia. Näin rakennetaan itsen kautta laajempaa äänestäjäkuvaa myös muista älykkäistä tai korkeasti koulutetuista, mikä asettuu ennen kaikkea vastustamaan edellisessä pääkategoriassa (1) tuotettuja työväenluokkaisia representaatioita vähä-älyisistä, menestymättömistä ja takapajuisista perussuomalaisten äänestäjistä.

[B44] Äänestän koulutettua ehdokasta, jolla on järjen ääni kannanotoissaan ja realistinen visio tulevista. Äänestän perussuomalaista. Itsellenikin on ylempi korkeakoulututkinto ja olen perehtynyt yhteiskunnallisiin asioihin keskimääräistä enemmän. En voisi kuvitella antavani ääntäni esim. demarille, vihreälle, vasemmistolaiselle jne. Kokoomuksesta siirryin järkiperusteisiin ps:n puolelle.

Toisena, joskin melko pienenä alakategoriana (b) ovat yleisemmät oletetun perussuomalaisten äänestäjäkuvan laajennukset. Näissä kommentteissa esitetään tyypillisesti, että kaikki järkevät ihmiset äänestävät perussuomalaisia taustasta riippumatta, tai hieman konkreettisemmin, että perussuomalaiset ylittävät perinteisen vasemmisto-oikeisto -jaottelun. Esimerkeistä C19 ja C22 voidaan lukea molempia edellä mainittuja diskursseja. Tulkitsemisen tämän alakategorian kommenttien asettuvan implisiittisesti haastamaan edellä esittelemääni representaatiota huijatuista työväenluokkaisista äänestäjistä. Perussuomalaiset esitetään kaikkien järkevien ihmisten puolueena, eivätkä luokka-asema tai luokkaintressit ole näiden kommenttien mukaan relevantteja perussuomalaisten äänestäjiä kuvattaessa.

[C19] Persuja äänestetään vasemmalta ja oikealta. Se on ainoa puolue, joka vastaa monen kysymyksiin suoraan ns. maalaisjärjellä...

[C22] persut noin niinku oikeasti ei ole vasemmistoa taikka oikeistoa vaan ratkaisupuolue jossa oikeisto-vasemmisto ideologiat ei tarkoita yhtään mitään vaan toimivin ratkaisu otetaan ja ihan yks ja sama onko oikeaa vai vasenta.

Aika kummallista myös koettaa väittää maahanmuuttokriittisyyttä oikeistolaiseksi ihan kuin sitä touhuisi kokkarit. Enemmän jpa vasemmistolaista... siis vanhemman sukupolven vasemmistolaisuutta joka edelleen aikoinaan välitti duunareista ja köyhistä. Nykyvasemmistolaisuus kun on jotain aivan muuta...

Huomionarvoista näissä esimerkissä on ensinnäkin järjen korostuminen. Toiseksi vasemmiston ja oikeiston suhde on tässä mielenkiintoista sikäli, miten vasemmisto näyttäytyy koko aineistokokonaisuudessa suhteessa työväenluokkaan ja työväenluokkisiin representaatioihin. Vaikka olen esittänyt, että ensimmäisen pääkategorian (1) kommentit uusintavat perinteisiä työväenluokan moraalittomuuden representaatioita, eivät ne viittaa lainkaan vasemmistoon tai vasemmiston ja työväenluokan suhteeseen, vaikka toki vasemmistoa voidaan pitää jossain mielessä työväenluokan poliittisena edustajana – ainakin perinteisesti. Kuitenkin nykyvasemmiston voi hyvin nähdä esimerkiksi modernisaation edistäjänä, ja tähän muutokseen tai erontekoon myös esimerkissä C22 viitataan.

Yhteenvedona toisessa pääkategoriassa (2) tuotetaan representaatioita rikkaista ja korkeasti koulutetuista perussuomalaisten äänestäjistä sekä laajennetaan perussuomalaisten äänestäjäkuvaa yleisemmin viittaamalla muun muassa vasemmisto-oikeisto -akselin ylittämiseen. Näistä edellinen asettuu haastamaan yleisellä tasolla ensimmäisen pääkategorian (1) työväenluokkaisia ja moraalista arvottomuutta tuottavia representaatioita perussuomalaisten äänestäjistä, ja jälkimmäinen puolestaan haastaa erityisesti representaatioita huijatuista, luokkaintressiään ymmärtämättömästä äänestäjästä.

5.3 Järjen ääni politiikassa

Seuraavaksi siirryn käsittelemään kolmatta (3) ja neljättä (4) pääkategoriaa, jotka vastaavat ennemminkin kysymykseen *miksi* joku äänestää perussuomalaisia, kuin *millainen* henkilö äänestää perussuomalaisia. Tämä jaottelu ei ole tietenkään tarkkarajainen, mutta auttaa hahmottamaan näkökulmaeroa kahteen edelliseen pääkategoriaan.

Olen jaotellut pääkategorian (3) kahteen alakategoriaan, joissa perussuomalaiset esitetään (a) ainoana järjen äänenä politiikassa, ja (b) pienimpänä pahana, koska muiden puolueiden politiikka on kestänyt. Nämä alakategoriat ovat monelta osin päällekkäisiä, mutta auttavat mielestäni ymmärtämään tässä kategoriassa tuotettavia representaatioita eri perspektiiveistä. Lisäksi jälkimmäisessä alakategoriassa (b) on hieman maltillisempia kantoja, kun taas ensimmäisessä alakategoriassa (a) perussuomalaisia järjestäen ylistetään.

Viittasin jo edellä järjen ja rationaalisuuden esille tuomiseen toisessa pääkategoriassa (2). Tässä kolmannessa pääkategoriassa (3) järkevyyden ja järjen ääni ovat niin ikään keskeisiä, ja ne muodostavat perustavan syyn perussuomalaisten äänestämiseksi. Tämän kategorian kommentit keskittyvät poliittisiin kysymyksiin, ennen kaikkea haitalliseen maahanmuuttoon ja liian pitkälle menneeseen ilmastopolitiikkaan. Yhtäältä kommentteissa esitetään siis (a) perussuomalainen puolue ja heidän

politiikkansa ainoana järkevänä ratkaisuna, millä selitetään heidän äänestämistään, kuten esimerkeissä A15 ja A43.

[A15] Ainut kriittinen puolue muahan muuttopolitiikassa.

[A43] Jokainen, joka osaa ajatella järkevästi ja laskea, äänesti perussuomalaisia. Ainoa järjen ääni näissä vaaleissa.

Toisaalta osassa kommentteista kuvataan (b) ennen kaikkea muut puolueet tai heidän politiikkansa kestäättömänä, ja täten perussuomalaiset näyttäytyvät mieluisana vaihtoehtona tai pienimpänä pahana, kuten esimerkeissä B118, C26 ja A40.

[B118] SDP:n, Vasemmistoliiton ja Vihreiden ehdokkaita ei voisi vähempää kiinnostaa tavallisten ihmisten huolet. Jos vaikka menen SDP:n ehdokkaalle sanomaan, että olen huolissani tulevaisuudestani ja työllistymisestääni, saan ylimielisen vastauksen: "sinun täytyy kunnioittaa transihmisten oikeuksia".

Tällainen kuulostaa minusta lähinnä pilkanteolta. Ja sitähan se onkin.

[C26] ihmiset ovat kyllästyneet vanhojen puolueiden harvainvaltaan.

[A40] Koska halusin, että ohittavat Kokoomuksen. Persut on pienempi paha.

Yhteistä tämän pääkategorian (3) kommentteille on, että ne keskittyvät poliittisiin syihin äänestää perussuomalaisia, olivat ne sitten erityisesti heidän puolestaan tai muita vastaan, ja järkevyyden sekä tolkun käsitteet korostuvat. Tämän pääkategorian kommentit eivät suoraan asetu haastamaan ensimmäisen kategorian (1) työväenluokkaisia representaatioita siinä mielessä, että ottaisivat niihin eksplisiittisesti kantaa, mutta ne tarjoavat kyllä kilpailevan ajattelutavan perussuomalaisten äänestäjistä. Kyse on yksinkertaisesti paremmasta ja järkevämmästä politiikasta, minkä jokainen järkevä äänestäjä ymmärtää. Tämän pääkategorian kommentit ovat myös selvimmin perussuomalaismielisiä. Ne rakentavat yhdessä, joskin hienovireisesti ja hiljaisesti vaikutelmaa, miten perussuomalaisten kannattajilla on jonkinlaista ”salaista tietoa”, mitä muut puolueet ja heidän kannattajansa eivät yksinkertaisesti ymmärrä.

5.4 Haukutut ja sensuroidut

Lopuksi neljännessä pääkategoriassa (4) tuotetaan representaatiota julkisuudessa haukutuista ja sensuroiduista perussuomalaisista. Tämän pääkategorian olen jakanut kolmeen alakategoriaan, joissa representoidaan (a) perussuomalaiset julkisen haukunnan ja pilkan kohteina, (b) julkisuus vihervasemmistolaisen hegemonian vallitsemana ja (c) perussuomalaiset sensuroituina ja rajoitettuina.

Ensinnäkin perussuomalaiset esitetään siis (a) kiusattuina ja haukuttuina julkisuudessa. Tämä kiusaaminen ja haukkuminen voivat olla vastareaktion kautta syy perussuomalaisten äänestämiseen, kuten esimerkissä A16 eksplikoidaan. Aineistossa tuotetaan myös esimerkin B60 tapaan kuvaa poliittisesta ilmastosta, jossa perussuomalaiset ovat haukuttuja, ja tämän vaikutus äänestyskäyttäytymiseen jää oletusten varaan. Tämän kategorian kommentteissa on tulkittavissa myös kokemuksia vaalihäpeästä, kuten edelleen esimerkistä B60 voidaan tulkita. Aineistossa on myös yksi kommentti, jossa perussuomalaisten julkinen haukkuminen ja pilkka kiistetään vetoamalla, että kaikkia puolueita haukutaan etenkin keskustelufoorumeilla yhtä lailla.

[A16] Kiusaajan ja vähä-älyiseksi haukkuvat äänestävät muita puolueita ja heihin en halua profiloitua.

[B60] Koska vihreät ja keskusta aina haukkuvat perussuomalaisia rasisteiksi, vaikka he ovat enemmän tolkun ihmisiä. Vihreät ja keskusta haluavat tänne lisää valtion tuilla eläviä. Mutta nyt olen ajatellut, että eihän kukaan sinne äänestyskoppiin näe, ja haluan hillittömään maahanmuuttoon stopin, joten eiköhän ääneni mene Halla-aholle.

Lisäksi ainoa rehti puolue, joka haluaa todella muuttaa asioita.

Toiseksi tässä pääkategoriassa kuvataan (b) julkisuutta tai poliittista ilmastoja hegemonisena, useimmiten vihervasemmistolaisten ajatusten ylivaltaana ja perussuomalaisten kytäämisenä. Samoin perussuomalaisten kohtelu julkisuudessa esitetään epäreiluna, kun muita suositaan tai ei kritisoida samalla tavalla.

[C21] Persuihin on tullut lisää koulutettua väkeä, mikä tekee tulevaisuudesta mielenkiintoisen. Moni koulutettu uskaltaa jo omalla nimellään kannattaa persuja.

Tätä kehitystä vihervasemmisto on kaikin tavoin yrittänyt estää. Persuja demonisoidaan 24/7 mediassa, kaikki möläytykset ja sormimerkit ovat etusivun juttuja.

Esim. Ok-merkki, joka nyt ilmeisesti on alt-right tunnus uutisoitiin näyttävästi hesarissa, kun persujen valvojaisista sen joku oli bongannut. Samassa lehdessä vasemmistoliiton kannattajia oli nyrkki pystyssä, ketään ei kiinnostanut tutkia nyrkkimerkin historiaa.

Kolmanneksi olen luokitellut tähän pääkategoriaan kommentit (c), joissa perussuomalaiset esitetään sensuurin kohteena. Monet kommentteista koskevat nimenomaan palstaa, jolla keskustelua käydään, mutta tulkitsen niiden asettuvan osaksi laajempaa diskurssia perussuomalaisten sensuroinnista ja ”vainoamisesta” julkisuudessa.

[B19] Tässä ei kauan kestä, kun tämä ketju poistuu tuon linkin takia. Persut nauravat tämän palstan toimituslinjan kannalta liian "vakavalle" asialle.

[B31] Ketä äänestäisit hgissä ketju oli poistettu täältä.

Ihan juuri siksi äänestäisin persuja.

Esimerkissä B31 väitetään, että nettikeskustelujen sensurointi johtaa perussuomalaisten äänestämiseen, mutta pääasiassa aineistossa yhteys äänestyskäyttäytymiseen jää implisiittiseksi ja lukijan tulkittavaksi.

Yhteenvedona tässä pääkategoriassa (4) representoidaan poliittista julkisuutta, jossa perussuomalaiset ovat haukkumisen ja sensuurin kohteita. Kommenteissa tuotetaan implisiittisesti (ja osin eksplisiittisesti) diskursseja, joiden mukaan perussuomalaisten äänestäminen on yhtäältä vastareaktio kuvatulle poliittiselle julkisuudelle, ja toisaalta perussuomalaisten kannattajat joutuvat luovimaan julkisuudessa häpeän leimaamina. Tämän pääkategorian kommentit tuottavat siis kuvaa julkisuudessa vainotusta ja syrjään pakotetusta puolueesta. Ne asettuvat samalla suhteeseen ensimmäisen pääkategorian (1) moraalista arvottomuutta tuottaville representaatioille perussuomalaisten äänestäjistä, kun ne kommentoivat, kritisoivat ja tekevät näkyväksi sitä poliittista julkisuutta, jossa näitä moraalista arvottomuutta tuottavia representaatioita uusinnetaan.

6 Johtopäätökset

Olen tutkinut tässä opinnäytetyössä, miten ja millaisin keinoin puhuvat perussuomalaisten äänestäjistä rakentavat häpeää ja moraalista arvottomuutta, sekä miten nämä puhuvat tulevat haastetuiksi. Olen järjestänyt aineistoni yhtäältä aineistohavaintojen, toisaalta teoriataustan pohjalta neljään pääkategoriaan suhteessa representaatioihin perussuomalaisten äänestämisestä ja äänestäjistä: (1) *työväenluokkaiset representaatiot ja moraalinen arvottomuus*, (2) *äänestäjäkuvan laajennukset*, (3) *järjen ääni, muutos politiikkaan* ja (4) *haukutut ja sensuroidut*.

Jäsennyksessäni kaksi ensimmäistä kategoriaa (1) ja (2) liikkuvat identiteetin sfäärissä, eli representoivat millainen on perussuomalaisten äänestäjä, ja kategoria (2) asettuu tässä representaatiokamppailussa ensimmäistä kategoriaa vastaan. Kategoriat (3) ja (4) puolestaan representoivat politiikkaa ja poliittista julkisuutta, vastaten suoraan tai epäsuorasti kysymykseen miksi sekä millaisessa poliittisessä ilmastossa perussuomalaisia äänestetään. Tämä jaottelu ei noudata aina tarkasti eri kategorioiden rajoja, mutta yksinkertaistuksena se auttaa nähdäkseni hahmottamaan niiden suhteita – ja toisaalta järjestymistä toisistaan erilleen.

Teoreettisena viitekehystenä olen käyttänyt luokan tekemistä, joka nähdäkseni jäsentää ja käsitteellistää osuvasti moraalisen arvottomuuden tuottamista. Haluan työssäni korostaa, ettei luokkajärjestys perustu vain taloudelliseen stratifikaatioon, vaan luokkaa tehdään jatkuvasti toiseuttavissa ja moraalista ulossulkemista tuottavissa julkisissa diskursseissa. Esitän aineistoni ja skeggsiläisen luokkateorian pohjalta, että kategoriaan (1) lukeutuvat, aineistossani yleisimmät puhuvat perusuomalaisten äänestäjistä uusintavat perinteisiä työväenluokkaan liitettyjä ja työväenluokan moraalittomuutta tuottavia määreitä. Toisin sanoen näiden representaatioiden mukaan perusuomalaisten äänestäjä on yksinkertainen ja vähä-älyinen, huonosti menestynyt, takapajuinen tai epämoderni, rasistinen, väkivaltainen rikollinen, huonokäyttöksinen tai omaa etuaan ymmärtämätön.

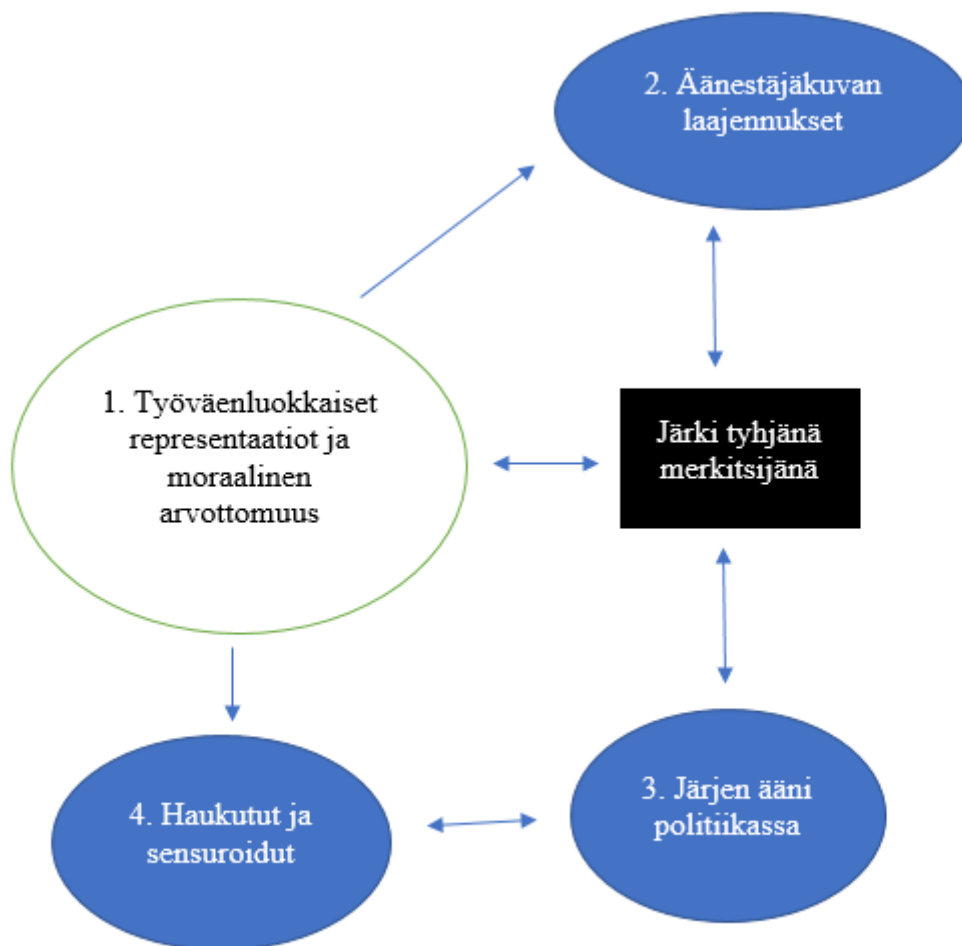
Kategoriat (2) – (4) asettuvat puolestaan näitä häpeän ja moraalisen arvottomuuden representaatioita vastaan eri tavoin. Kategoriassa (2) representoidaan äänestäjäkuvan laajennuksia, joissa korostuvat yhtäältä menestyminen elämässä ja toisaalta järki ja rationaalisuus, ja ne vastustavat suorimmin kategorian (1) representaatioita. Kategorioiden (1) ja (2) kommentit tuottavat perusuomalaisten äänestäjistä identiteettirepresentaatioita, jotka ovat toisilleen vastakkaisia ja siten vaihtoehtoisia. Kuitenkaan kategorioiden suhde ei vaikuta tasa-arvoiselta, vaan tulkitsen kategoriassa (2) oletettavan yleisen käsityksen perusuomalaisten äänestäjästä muun muassa huonosti menestyneenä, jonka jälkeen tätä representaatiota haastetaan. Toisin sanoen pääkategoriassa (2) artikuloidaan myös pääkategorian (1) olemassaoloa, mitä ei tapahdu toisin päin.

Pääkategoriassa (3) representoidaan poliittisia syitä äänestää perusuomalaisia. Tämä kategoria haastaa ensimmäisen kategorian (1) työväenluokkaisia representaatioita epäsuoremmin ja itsenäisemmin, eli tämän kategorian kommenteissa ei pääsääntöisesti tuoteta oletusta ensimmäisen kategorian (1) olemassaolosta. Huomionarvoista kategorioiden suhteita ajatellen on kuitenkin järjen korostuminen kommenteissa. Kun moraalista arvottomuutta representoivat kommentit kategoriassa (1) tuovat esiin järjen puuttumista eri muodoissaan, niitä vastaan asettuvat diskurssit (2) ja (3) eksplikoivat jatkuvasti järkevyyttä. Esimerkiksi kategoriassa (1) perusuomalaisten äänestäjien järjen köyhyyttä representoidaan rasismina, mutta vastaavasti kategoriassa (3) juuri maahanmuuttokysymykset muodostavat keskeisen järkisyyden äänestää perusuomalaisia

Näin järjestä tai rationaalisuudesta syntyy *tyhjä merkitsijä*, jonka määrittelystä ja merkitysten vakiinnuttamisesta käydään poliittista kamppailua. Järki saa siis yhtäältä merkityksensä perusuomalaismielisissä kommenteissa niin kutsutun maalaisjärjen representaatioina, ja toisaalta työväenluokkaisissa ja moraalista arvottomuutta luovissa representaatioissa tuotetaan negaation, eli järjen puuttumisen kautta ihannetta modernista ”sivistysjärjestä”. Järki ja rationaalisuus toimivat siten

aineistossani kamppailun kohteena sekä välineenä. Yhtäältä järjen määrittelystä kamppaillaan, toisaalta järki tyhjänä merkitsijänä mahdollistaa keskustelun käymisen ja kamppailun.

Lopuksi vielä kategoria (4) kuvaa perussuomalaisia haukuttuina ja sensuroituina, ja täten representoi poliittista julkisuutta, jossa perussuomalaisten äänestäjiin liitettävät häpeä ja moraalinen arvottomuus tuotetaan. Kategoriassa (4) esitetään ensinnäkin, että haukkuminen ja julkinen vainoaminen voi olla syy äänestää perussuomalaisia, jolloin se antaa poliittista merkitystä kategorian (1) representaatioille. Toiseksi kategoriassa (4) kuvataan, miten perussuomalaisten kannattajien on vaikea saada julkisuudessa ääntään kuuluviin, ja he joutuvat luovimaan häpeän leimaamina. Kuitenkin aineistoni pohjalta voidaan sanoa, että vaikka työväenluokkaan liitetyt moraalisen arvottomuuden representaatiot tuottavat häpeää, myös perussuomalaismieliset kirjoittajat ovat keskusteluissa erittäin aktiivisia, saavat äänensä kuuluviin ja pääsevät tuottamaan kilpailevia representaatioita, jotka ovat pääsääntöisesti järjestyneet työssäni kategorioihin (2) – (4).

Kuvio 1. Kategorioiden suhteet

Olen koonnut edellä kuvatut kategorioiden yhteydet kuvioon 1, jossa havainnollistan eri representaatioiden asettumista suhteessa toisiinsa ja toisaalta järjen käsitteeseen, jonka olen tulkinnut tyhjäksi merkitsijäksi. Kiinnostavaa on, miten vaikutussuhde työväenluokkaisista ja moraalista arvottomuutta tuottavista representaatioista (1) sekä äänestäjäkuvan laajennuksiin (2) että representaatioihin perussuomalaisista haukuttuina ja sensuroituina (4) on aineistoni pohjalta yksisuuntainen. Toisin sanoen moraalisen arvottomuuden representaatiot tulevat artikuloiduiksi kategorioissa (2) ja (4), mutta näiden kategorioiden olemassaoloa ei vastaavasti artikuloida kategoriassa (1). Lisäksi kategorian (1) haastaminen tapahtuu pääasiassa järjen käsitteen kautta – ei suorassa vuoropuhelussa, mikä on poliittisen keskustelukulttuurin hahmottamisen kannalta kiinnostava ja merkittävä havainto.

Kuten edellisessä luvussa esitetyistä aineistoesimerkeistä käy ilmi, luokan tekeminen ja moraalisen arvottomuuden tuottaminen, sekä niiden haastaminen tapahtuu aineistossani suurelta osin *implisiittisesti*. Toisin sanoen representaatiot perussuomalaisten äänestäjistä rakentuvat yhtäältä epäsuorista vihjauksista, toisaalta implisiittisten ja eksplisiittisten kommenttien yhteispelinä, jolloin useamman kommentin kokonaisuudet ovat vuorovaikutuksessa ja suhteessa toisiinsa. Myöskään yhteiskuntaluokasta ei koko aineistossa puhuta suoraan. Onkin tärkeää huomata, että implisiittisten vihjausten analysointi ja koko luokan käsite on tulkintaa, jossa tutkijana olen muodostanut käsityksiä tekstien ja kontekstien vuoropuhelusta ja toisiinsa kietoutumisista. Käytän luokkateoriaa tutkimuksen välineenä järjestämään havainnoimaani ilmiötä, vaikkei yhteiskuntaluokka luultavimmin olisi kommenttien kirjoittajille tapa jäsentää tekstiensä merkityksiä. Tämä sopii yhteen aiemman luokkatutkimuksen kanssa, kun luokasta puhutaan harvoin suoraan (Skeggs 2014; Junnilainen 2019, 55, 64–65; Luhtakallio & Mustranta 2017, 26, 126).

Olen käyttänyt työssäni skeggsiläistä luokkateoriaa seuraten *työväenluokan* käsitettä, johon on historiallisesti liitetty moraalista arvottomuutta tuottavia, ja myös aineistossani toistuvia määreitä. Työväenluokkaisissa representaatioissa ei tässä tutkimuksessa ole kuitenkaan kyse esimerkiksi sosioekonomisesta asemasta tai kaiken ”työväen” kattavasta työväenluokasta sinänsä, ja siten myös uudenlaiset käsitteet voisivat auttaa koko aiheen ymmärtämistä. Kyse on lyhyesti moraalisen arvottomuuden tuottamisesta, kutsutaan näin rakentuvaa ”toista” sitten työväenluokaksi, ”alaluokaksi” tai joksikin muuksi. Lisäksi näin tuotettavia moraalittomia luokkia voi olla tilanteisesti monia.

Luokan käsitteellistämisten avulla moraalisen arvottomuuden tuottamista voi ymmärtää myös luokan *väärintunnistamisena* (Kauranen & Lahikainen 2016, 67–72; Skeggs 2014). Ensinnäkin perussuomalaisten äänestäjät representoidaan aineistossani enemmän epäonnistuneina yksilöinä,

kuin yhteiskunnasta syrjään työnnettyinä tai yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta kärsivinä. Toisin sanoen puheissa luokka ja eriarvoisuus näyttäisivät olevan läsnä, mutta luokkarakenteesta ei puhuta suoraan, ja samalla luokka-asema patologisoidaan yksilön ominaisuuksiksi – siis tunnistetaan väärin. Toiseksi tiedetään, että esittelemäni Trump ja Brexit -äänestyksiin verrattavasti keskiluokka on ollut merkittävä perussuomalaisen kannatuksen tekijä (Yle 2019), jolloin moraalittoman ”alaluokan” tai elämässä epäonnistuneiden äänestäjien representaatiot voidaan tulkita *kaksinkertaiseksi* luokan väärintunnistamiseksi.

Esitän, että luokan tekeminen auttaa järjestämään aineistoani ja hahmottamaan, mistä perussuomalaisen tuottamisessa ”häpeäpuolueeksi” voi olla kyse. Samalla haluan korostaa, että samaa ilmiötä eri näkökulmista tarkastelemalla huomio voisi kiinnittyä toisaalle, enkä luonnollisesti usko luokkanäkökulman selittävän aihetta tyhjiin. Toiseksi en missään nimessä ajattele aiheeni selittävän tyhjiin luokan tekemistä. Työni teoriaosuudessa olen kuvaillut luokka monipaikkaisena ja prosessuaalisena, ja siten luokan tekeminen tapahtuu väistämättä monissa suhteissa ja tilanteissa.

Perussuomalaisen äänestäjät ovat aineistossani moraalista arvottomuutta tuottavien määreiden kohteina, mutta toisaalla juuri perussuomalaismielisten kirjoitusten voidaan nähdä tuottavan moraalista arvottomuutta ja ”alaluokkaa” (Mäkinen 2016; Virkki 2019). Tämä on ollut luettavissa myös omassa aineistossani pääkategorian (3) kommentteissa, joissa maahanmuuttovastaisuus muodostaa keskeisen järkisyyn äänestää perussuomalaisia. Yhteiskunnassa tunnustusta vaille jäävät ryhmät näyttäisivät siis toisiinsa kietoutumisen lisäksi asettuvan helposti vastakkain, jolloin rasismi voidaan ainakin osin nähdä yleisemmän eriarvoisen luokkarakenteen tuotteena (Luhtakallio & Mustranta 2017, 96, 100). Luokan tekeminen ei tapahdu sattumanvaraisesti tai kaikkialla, mutta luokkaa tuotetaan monipaikkaisesti ja monimutkaisissa suhteissa.

Aineistossani puhuvat perussuomalaisen äänestäjistä moraalisesti arvottomina tuottavat osaltaan yhteiskuntaa, joka jakautuu moderneihin ja epämoderneihin, kehittyviin ja kehityksen vauhdista pudonneisiin. Tämä palautuu mielestäni viime kädessä käsityksiksi oikean- ja vääränlaisista kansalaisista. Toisaalta näitä moraalittomuutta tuottavia puhetapoja haastetaan vaihtoehtoisilla järkevyyden käsitteellistyksillä ja haltuunotoilla, jolloin voi muodostua kuva perussuomalaismielisten omaamasta ”salaisesta tiedosta”, johon muilla ei ole pääsyä. Aineistoni pohjalta voidaankin tulkita poliittisen todellisuuden *polarisaatiota*, vaikkei se ole ollut tutkimukseni keskiössä. Poliittisen kulttuurin, luokan tekemisen ja sen politisaation tutkimuksessa seuraava kiinnostava askel voisi olla juuri keskustelukulttuurin, poliittisten näkökulmien ja ryhmittymien polarisaatiotutkimus.

7 Lähteet

Alasuutari, Pertti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Anttila, Anu-Hanna & Bergroth, Harley & Kauranen, Ralf & Lahikainen, Lauri & Lamberg, Emma & Launis, Kati & Mäkinen, Katariina & Ojajärvi, Jussi (2016) Johdanto teokseen ja luokkajärjestyksen käsitteeseen. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Ralf Kauranen, Kati Launis & Jussi Ojajärvi (toim.) *Luokan ääni ja hiljaisuus. Yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 10–27.

Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1994/1966) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma*. Suomentanut Vesa Raiskila. Helsinki: Gaudeamus.

Bhambra, Gurinder K. (2017) Brexit, trump, and ‘methodological whiteness’: On the misrecognition of race and class. *The British Journal of Sociology* 68:1, 214–232.

Dorling, Danny (2014) Thinking about class. *Sociology* 48:3, 452-462.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus Laadulliseen Tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1998/1976) *Seksuaalisuuden historia: tiedontahto, nautintojen käyttö, huoli itsestä*. Suomentanut Kaisa Sivenius. Helsinki: Gaudeamus.

Howarth, David & Stavrakakis, Yannis (2000) Introducing discourse theory and political analysis. Teoksessa David Howarth, Aletta Norval & Yannis Stavrakakis (toim.) *Discourse theory and political analysis: identities, hegemonies and social change*. Manchester: Manchester University Press, 1–23.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2012) *Kategoriat, Kulttuuri & Moraali: Johdatus Katteoria-Analyysiin*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Junnilainen, Lotta (2019) *Lähiökylä: Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.

Kauranen, Ralf & Lahikainen, Lauri (2016) Luokan äänen ja hiljaisuuden muodostuminen rakenteellisesti ja kokemuksellisesti. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Ralf Kauranen, Kati Launis & Jussi Ojajärvi (toim.) *Luokan ääni ja hiljaisuus. Yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 46–87.

- Kolehmainen, Marjo (2017) The material politics of stereotyping white thrash: flexible class-making. *The sociological review* 65:2, 251–266.
- Laclau, Ernesto (1996) *Emancipation(s)*. London: Verso.
- Launis, Kati & Bergroth, Harley & Anttila, Anu-Hanna (2016) ”Luokattomuus” ja eriarvoisuuden kokeminen köyhyyskirjoituskilpailun teksteissä. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Ralf Kauranen, Kati Launis & Jussi Ojajärvi (toim.) *Luokan ääni ja hiljaisuus. Yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 134–165.
- Lehtonen, Mikko (1996) *Merkitysten Maailma: Kulttuurisen Tekstintutkimuksen Lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.
- Luhtakallio, Eeva & Mustranta, Maria (2017) *Demokratia suomalaisessa lähiössä*. Helsinki: Into.
- Luostarinen, Heikki & Väliverronen, Esa (1991) *Tekstinsyöjät: yhteiskuntatieteellisen kirjallisuuden lukutaidosta*. Tampere: Vastapaino.
- Mckenzie, Lisa (2017a) ‘It’s not ideal’: Reconsidering ‘anger’ and ‘apathy’ in the brexit vote among an invisible working class. *Competition & Change* 21:3, 199–210.
- Mckenzie, Lisa (2017b) The class politics of prejudice: Brexit and the land of no-hope and glory. *The British Journal of Sociology* 68:1, 265–280.
- McQuarrie, Michael (2017) The revolt of the rust belt: Place and politics in the age of anger. *The British Journal of Sociology* 68:1, 120–152.
- Mikola, Elina & Häikiö, Liisa (2014) Merkitysten muodostuminen politiikkaprosesseissa: päästökaupan kansalliset kamppailut ja tarinalinjat. Teoksessa Liisa Häikiö & Helena Leino (toim.). *Tulkinnan mahti: johdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin*. Tampere: Tampere University Press, 56–83.
- Mäkinen, Katariina (2016) Maahanmuuttovastainen internet-aktivismi, uusliberaali ideaalikansalaisuus ja ylijäämäihmiset. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Ralf Kauranen, Kati Launis & Jussi Ojajärvi (toim.) *Luokan ääni ja hiljaisuus. Yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 247–276.
- Ojajärvi, Jussi & Mäkinen, Katariina & Launis, Kati & Lamberg, Emma & Lahikainen, Lauri & Kauranen, Ralf & Bergroth, Harley & Anttila, Anu-Hanna (2016) Miten Suomi muuttui 2000-luvulle tultaessa? Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Ralf Kauranen, Kati Launis & Jussi Ojajärvi (toim.) *Luokan*

ääni ja hiljaisuus. Yhteiskunnallinen luokkajärjestys 2000-luvun alun Suomessa. Tampere: Vastapaino, 28–45.

Saresma, Tuija (2017) Väkivaltafantasiat ja pelon politiikka: sukupuolitetun ja sukupuolittavan verkkovihapuheen luentaa. Teoksessa Sanna Karkulehto, Leena-Maija Rossi & Minna Halonen (toim.) *Sukupuoli ja väkivalta: lukemisen etiikkaa ja politiikkaa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 219–244.

Savage, Michael & Cunningham, Niall & Devine, Fiona & Friedman, Sam, Laurison, Daniel & Mckenzie, Lisa & Miles, Andrew & Snee, Helene & Wakeling, Paul (2015) *Social class in the 21st century*. London: Pelican, an imprint of Penguin Books.

Sayer, Andrew (2005) Class, Moral Worth and Recognition. *Sociology* 39:5, 947–963.

Skeggs, Beverley (2005) The Re-Branding of Class: Propertising Culture. Teoksessa Fiona Devine, Mike Savage, John Scott & Rosemary Crompton (toim.) *Rethinking Class. Culture, Identities and Lifestyle*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan, 46–68.

Skeggs, Beverley (2014/2004) *Elävä Luokka*. Suomentanut Lauri Lahikainen ja Mikko Jakonen. Tampere: Vastapaino.

Therborn, Göran (2014/2013). *Eriarvoisuus tappaa*. Suomentanut Tatu Henttonen. Tampere: Vastapaino.

Virkki, Tuija (2019) Moraalisen eksklusion mekanismit maahanmuuttajamiesten väkivaltaa koskevassa kansalaiskeskustelussa. *Sosiologia* 56:1, 26–43.

Walley, Christine J. (2017) Trump's election and the “white working class”: What we missed. *American Ethnologist* 44:2, 231–236.

Wrbouschek, Markus (2009) Discourse Analysis and Social Critique. *Psychology and Society* 2:1, 36–44.

Verkkouutiset:

Helsingin Sanomat 27.11.2019. Perussuomalaisten kannatus nousi taas roimasti – näin tutkijat ja puolue itse kommentoivat ennätysmäistä suosiota. Viimeksi katsottu 29.11.2019: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006323111.html>

Me naiset 7.5.2019. Virpi äänesti Perussuomalaisia, Tapio Hussein Al-Taeta – nyt molemmat kertovat, miltä vaalihäpeä tuntuu. Viimeksi katsottu 3.11.2019: <https://www.menaiset.fi/artikkeli/i ihmiset-ja-ilmiot/ilmiot/virpi-aanesti-perussuomalaisia-tapio-hussein-al-taeta-nyt>

Suomen Uutiset 19.2.2019. Yhä useampi huippukoulutettu äänestää perussuomalaisia. Viimeksi katsottu 3.11.2019: <https://www.suomenuutiset.fi/yha-useampi-huippukoulutettu-aanestaa-perussuomalaisia/>

Yle 18.4.2019. Perussuomalaiset ei ole vain "unohdetun kansan" puolue – katso miten tulot tai työttömyys vaikuttavat vaalitulokseen alueellasi. Viimeksi katsottu 3.11.2019: <https://yle.fi/uutiset/3-10734540>